

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU29

Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19 som rör tryck- och yttrandefrihet och massmediefrågor.

Motionsyrkandena handlar om stärkt skydd för journalister och medie-redaktioner, meddelarfrihet vid förundersökningar, opinionsundersökningar i nära anslutning till val, motverkande av hybridkrigföring i form av propaganda, begränsning av spridning av pornografi, public service-företagens verksamhet på internet, granskningsnämnden för radio och tv, pressetik och genmälesrätt, upprättande av en evenemangslista och mediestöd.

I betänkandet finns 11 reservationer (M, SD, C och KD).

Behandlade förslag

Ett trettiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Stärka skyddet för journalister och medieredaktioner	7
Meddelarfrihet vid förundersökningar.....	19
Opinionsundersökningar i nära anslutning till val	21
Motverka hybridkrigföring i form av propaganda	23
Begränsa spridning av pornografi.....	28
Public service-företagens verksamhet på internet	32
Granskningsnämnden för radio och tv.....	39
Pressetik och gemälesrätt	46
Evenemangslista.....	53
Mediestöd.....	58
Reservationer	68
1. Meddelarfrihet vid förundersökningar, punkt 2 (KD)	68
2. Motverka hybridkrigföring i form av propaganda, punkt 4 (M, KD) ...	68
3. Public service-företagens verksamhet på internet, punkt 6 (SD)	69
4. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 7 (M, KD)	70
5. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 7 (SD)	71
6. Pressetik och gemälesrätt, punkt 8 (M)	72
7. Pressetik och gemälesrätt, punkt 8 (SD)	73
8. Evenemangslista, punkt 9 (SD)	74
9. Översyn av mediestödet och driftsstödet, punkt 10 (C).....	74
10. Översyn av presstödet, punkt 11 (M).....	75
11. Driftsstödet, punkt 12 (SD)	75
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	77
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	77

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Stärka skyddet för journalister och medieredaktioner

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2026 av Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S),

2018/19:2037 av Christer Nylander m.fl. (L) yrkande 7 och

2018/19:2811 av Marta Obminska m.fl. (M).

2. Meddelarfrihet vid förundersökningar

Riksdagen avslår motion

2018/19:2456 av Tuve Skånberg m.fl. (KD).

Reservation 1 (KD)

3. Opinionsundersökningar i nära anslutning till val

Riksdagen avslår motion

2018/19:1587 av Teresa Carvalho m.fl. (S).

4. Motverka hybridkrigföring i form av propaganda

Riksdagen avslår motion

2018/19:2809 av Marta Obminska m.fl. (M).

Reservation 2 (M, KD)

5. Begränsa spridning av pornografi

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1768 av Carina Ohlsson (S),

2018/19:1774 av Elin Gustafsson (S),

2018/19:1994 av Åsa Eriksson m.fl. (S) och

2018/19:2857 av Helena Vilhelmsson (C) yrkande 2.

6. Public service-företagens verksamhet på internet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:868 av Edward Riedl (M) och

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 3 (SD)

7. Granskningsnämnden för radio och tv

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:74 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD),

2018/19:401 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2018/19:871 av Edward Riedl (M),

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5,

2018/19:1824 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14 och

2018/19:2904 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 13.

Reservation 4 (M, KD)

Reservation 5 (SD)

8. Pressetik och gemälesrätt

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1–3,

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6,

2018/19:1643 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (SD)

9. Evenemangslista

Riksdagen avslår motion

2018/19:645 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 8 (SD)

10. Översyn av mediestödet och driftsstödet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2433 av Anders Åkesson m.fl. (C) och

2018/19:2446 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 18.

Reservation 9 (C)

11. Översyn av presstödet

Riksdagen avslår motion

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 10 (M)

12. Driftsstödet

Riksdagen avslår motion

2018/19:1643 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 11 (SD)

Stockholm den 9 maj 2019

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Linda Ylivainio (C), Mia Sydow Mölleby (V), Fredrik Lindahl (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Daniel Andersson (S), Bengt Eliasson (L), Mikael Strandman (SD), Jonas Eriksson (MP), Erik Ottoson (M), Jörgen Berglund (M) och Fredrik Schulte (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas ett trettiotal yrkanden från allmänna motions-tiden 2018/19 som rör tryck- och yttrandefrihet samt massmediefrågor. Motionsyrkandena handlar om stärkt skydd för journalister och medie-redaktioner, meddelarfrihet vid förundersökningar, opinionsundersökningar i nära anslutning till val, motverkande av hybridkrigföring i form av propa-ganda, begränsning av spridning av pornografi, public service-företagens verksamhet på internet, granskningsnämnden för radio och tv, pressetik och genmälesrätt, upprättande av en evenemangslista och mediestöd.

Utskottets överväganden

Stärka skyddet för journalister och medieredaktioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att stärka skyddet för journalister och medieredaktioner.

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2811 av Marta Obminska m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner. Motionärerna anför att den fria åsiktsbildningen är en del av grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick och att tryck- och yttrandefriheten är förutsättningar för den fria åsiktsbildningen. Därför är det av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar. Motionärerna hänvisar bl.a. till att Svenska Journalistförbundet regelbundet undersöker förekomsten av hot och trakasserier mot journalister.

Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S) begär i motion 2018/19:2026 ett tillkännagivande om att stärka skyddet för hotade journalister. Motionärerna hänvisar bl.a. till en rapport från Reportrar utan gränser som kartlägger näthat mot journalister i 32 länder och där situationen i Sverige lyfts fram som särskilt allvarlig. Att journalister tystas genom självcensur är illa nog, men i förlängningen riskerar det att leda till att människor hoppar av eller inte vågar ge sig in i yrket, vilket är ett allvarligt hot mot fundamentet för hela vår demokrati.

Även Christer Nylander m.fl. (L) begär i kommittémotion 2018/19:2037 yrkande 7 att skyddet för medier och journalister ses över. Granskande journalistik är en förutsättning för en levande demokrati, men många hotade journalister uppger att deras arbete har påverkats och att de har valt bort att bevaka vissa känsliga ämnen, frågor och personer. I försvaret av tryck- och yttrandefriheten ingår ett ansvar för att förebygga och förhindra hot och trakasserier mot journalister och andra mediearbetare. En utredning bör därför tillsättas för att se över straffet för hot och våld mot journalister i samband med tjänsteutövning.

Gällande ordning

I 1 kap. 1 § regeringsformen (RF) framhålls att den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning. Yttrandefriheten är garanterad genom 2 kap. 1 § RF. Enligt denna bestämmelse är var och en gentemot det allmänna till-

försäkrad yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Begränsningar i yttrandefriheten får enligt 2 kap. 21 § RF göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av folkstyrelsens grundvalar.

I fråga om tryckfriheten och motsvarande frihet att yttra sig i radio, tv eller vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar gäller tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). TF och YGL innehåller ett detaljerat skyddssystem för tryck- och yttrandefriheten. Systemet vilar på ett antal grundprinciper som syftar till att ge ett särskilt starkt skydd för tryckta skrifter och vissa andra medieformer. De principer det handlar om är principerna om censurförbud, etableringsfrihet, ensamansvar, meddelarskydd, en särskild brottskatalog och en särskild rättegångsordning. En viktig komponent i skyddet är vidare att inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av de två grundlagarna. Begränsningar av det slaget förutsätter alltså en grundlagsändring.

Enligt 4 kap. och 5 kap. brottsbalken (BrB) kan den som uttalar hot eller kränkningar göra sig skyldig till brott, t.ex. olaga hot, ofredande, förtal eller förolämpning. Straffbestämmelserna om olaga hot och förolämpning förtydligades och moderniserades genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2019 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36, bet. 2018/19:KU2, rskr. 2018/19:16). Även straffbestämmelsen om ofredande moderniserades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2018. Sedan den 1 januari 2018 kan vidare den som gör intrång i någons privatliv genom spridning av vissa slag av bilder eller andra uppgifter, om spridningen är avsedd att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, dömas för olaga integritetsintrång (4 kap. 6 c § BrB).

Olaga hot, förtal och förolämpning är även straffbart som tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott om de begås i grundlagsskyddade medier (7 kap. 2–4 §§ TF och 5 kap. 1 § YGL). Ofredande och olaga integritetsintrång omfattas däremot inte av TF:s brottskatalog.

Enligt 18 kap. 5 § BrB kan den som övar olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara, dömas för brott mot medborgerlig frihet till fängelse i högst sex år.

Medieutredningen

Regeringen gav i mars 2015 en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av nya mediepolitiska insatser när presstödet i dess nuvarande form upphör (dir. 2015:26). Utredningen, som tog namnet Medieutredningen (Ku

2015:01), presenterade i oktober 2015 delbetänkandet *Medieborgarna & medierna. En digital värld av rättigheter, skyldigheter – möjligheter och ansvar* (SOU 2015:94).

Medieutredningen samrådde med Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Medieutredningen ansåg att frågan om att förstärka det straffrättsliga skyddet för journalister behöver utredas i en särskild ordning om den ska bli föremål för ny lagstiftning. Medieutredningen framhöll att staten bör se extra allvarligt på hot och kränkningar av journalister och medieföretag som agerar i demokratins tjänst, och att det därför är angeläget att lagstiftningen tydliggörs på den punkten och att åtal för sådana hot och kränkningar prioriteras.

I sitt slutbetänkande *En gränsöverskridande mediepolitik – För upplysning, engagemang och ansvar* (SOU 2016:80 s. 416 f.) som presenterades i november 2016 hänvisade Medieutredningen till att Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten kommit fram till att det kan finnas skäl att överväga ett förstärkt straffrättsligt skydd mot brott som sker i syfte att hindra någon från att utöva sin yttrandefrihet eller angripa någon som har utövat den rättigheten, men att en sådan lagändring dock låg vid sidan av utredningens direktiv, och utredningen ansåg att det uppkom flera principiella frågor som behövde analyseras som gäller hur ett sådant förstärkt straffrättsligt skydd skulle kunna utformas och avgränsas (SOU 2016:7 s. 564 f.). Utredningen kom fram till att frågan behövde behandlas vidare i något annat sammanhang om den skulle övervägas närmare.

Medieutredningen kom till slutsatsen att det är angeläget att det svenska rättsväsendet prioriterar denna typ av brott så att förövarna åtalas och lagförs. Utredningen anser vidare att det bör tillsättas en utredning i syfte att i särskild ordning se över möjligheterna för att stärka det straffrättsliga skyddet för journalister och eventuellt även övriga demokratibärande roller, som t.ex. politiker. Medieutredningen anser att en utredning av hur ett sådant förstärkt straffrättsligt skydd skulle kunna utformas och avgränsas kan göras med utgångspunkt i slutsatserna dragna av Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.

Regeringens handlingsplan

Regeringen beslutade den 13 juli 2017 om en handlingsplan, Till det fria ordets försvar (dnr Ku2017/01675/D). Med handlingsplanen stärker regeringen arbetet med att förebygga och hantera hot och hat mot journalister, politiskt förtroendevalda och konstnärer. För att värna det demokratiska samtalet krävs enligt regeringen ett stärkt förebyggande arbete, ett utvecklat brottsbekämpande arbete och en moderniserad lagstiftning. I handlingsplanen nämns bl.a. följande åtgärder.

Regeringen stärker det brottsförebyggande arbetet. Det gäller såväl rättsväsendets myndigheter som kommuner, företag och organisationer. Regeringen har beslutat om det brottsförebyggande programmet *Tillsammans*

mot brott (skr. 2016/17:126). Regeringens målsättning med det nya brottsförebyggande programmet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Regeringen har också förstärkt Brottsförebyggande rådets ansvar för stöd och samordning på nationell nivå och inrättat regionala samordnare vid länsstyrelserna.

I handlingsplanen framhålls att Polismyndigheten spelar en viktig roll i arbetet mot brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheterna och den fria åsiktsbildningen. Polismyndigheten har i sitt arbete bl.a. tydliggjort att det vid misstanke om brott med uppsåt att påverka den fria åsiktsbildningen, ska vägas in om det rör sig om allvarliga hot eller trakasserier som kan leda till att en förtroendevald, en journalist eller annan åsiktsbildare avstår från att verka i det offentliga rummet. Polismyndigheten har förstärkt arbetet på flera områden. Brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheterna och den fria åsiktsbildningen ska utredas av Polismyndighetens demokrati- och hatbrottsgrupper där sådana finns, eller i särskild ordning. Inom rättsväsendets myndigheter pågår också arbete för att förbättra förutsättningarna för utredning och lagföring.

Regeringen inleder också ett mer systematiskt arbete för att förebygga utsatthet för hot och hat hos bl.a. journalister. Fördjupad kunskap om hur utsatthet för hot och hat tar sig uttryck, om vilka deltagare i det demokratiska samtalet som är särskilt utsatta och om vilka konsekvenser utsattheten får är avgörande för ett effektivt arbete. Bland annat Göteborgs universitet har fått i uppdrag av regeringen att vidareutveckla kartläggningen av hot och hat mot journalister. Det är vidare viktigt att grundläggande insatser utvecklas som ökar kännedomen om vilket stöd som finns att tillgå, som är tillgängligt för alla och bidrar till att hjälpa den enskilde att hantera utsattheten. Stödet till journalister och redaktioner i att förebygga och hantera hot och hat behöver förbättras. Sverige ska i multilaterala forum såsom Unesco fortsätta att lyfta frågor om yttrandefrihet och pressfrihet och journalisters säkerhet.

Uppdrag till myndigheter m.m.

Den 30 juni 2016 gav regeringen Göteborgs universitet i uppdrag att kartlägga omfattningen av hot, våld och trakasserier som journalister har utsatts för under 2016 (dnr Ku2016/01674/D). En redovisning av uppdraget gjordes den 15 september 2017. I rapporten Journalisternas trygghetsundersökning – Journalisters utsatthet under 2016 redovisades en enkätundersökning gjord bland Journalistförbundets medlemmar. Av rapporten framgick att 58 procent av journalisterna uppgav att de någon gång varit utsatta för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt yrkesutövande. Under 2016 var drygt 26 procent av journalisterna, dvs. var fjärde journalist, utsatta. Detta kan jämföras med en tidigare studie där 30 procent av journalisterna uppgav sig vara utsatta under 2015. Enligt rapporten var dock en viktig skillnad mellan studierna att i den aktuella studien uppmanades journalisterna att redovisa händelser som upplevts som hotfulla och i den föregående studien om de hotats (vilket med

nödvändighet inte är samma sak), så jämförelsen ska inte automatiskt tolkas som att en minskning har skett. Med stöd i journalisternas svar på om de varit mer utsatta 2016 än föregående år gick det inte heller att dra någon slutsats om att utsattheten generellt ökat eftersom knappt två tredjedelar svarade nej på denna fråga. Enligt rapporten var det vanligast att journalister blir utsatta för olika former av hot, medan våld och skadegörelse var betydligt mindre vanligt. Runt 4 procent av journalisterna var under 2016 utsatta för en händelse som kan karaktäriseras som brottslig. Allvarligare former av brott var ovanligt.

Den 22 juni 2017 gav regeringen Linnéuniversitetet i uppdrag att identifiera, utveckla och genomföra kompetens- och kapacitetutvecklande insatser riktade till journalister och redaktioner för att förebygga och hantera utsatthet för hot och hat inom ramen för universitetets uppdrag att erbjuda utbildning för journalister (dnr Ku2017/01562/D). I uppdraget ingick bl.a. att bygga upp en digital kunskapsbank, genomföra seminarier för kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt utforma och handha en tjänst som erbjuder råd och stöd anpassade för målgruppen. Uppdraget skulle genomföras i samråd med berörda aktörer som har kunskap om journalisters och redaktioners utsatthet för hot och hat och komplettera icke-statliga insatser på området. Linnéuniversitetet skulle även samråda med Brottsoffermyndigheten som har i uppdrag att ta fram ett utbildnings- och informationsmaterial om stöd till deltagare i det demokratiska samtalet som utsätts för eller riskerar att utsättas för hot och hat. Den 20 juni 2018 förstärkte regeringen Linnéuniversitetets uppdrag (dnr Ku2018/01405/D). Förstärkningen avsåg den fortsatta utvecklingen av bl.a. riktat stöd till särskilt utsatta målgrupper, utbildningar, nätverk och mötesplatser, samt stärkt samverkan med berörda aktörer. Uppdraget genomfördes av Medieinstitutet Fojo som är ett institut vid Linnéuniversitetet som utbildar journalister. Uppdraget slutredovisades i november 2018. I april 2018 lanserade Medieinstitutet Fojo en webbaserad kunskapsbank, den s.k. Demokratijouren. I augusti samma år lanserades en helpdesk vid Demokratijouren som erbjuder handfast hjälp till journalister, chefer och publicister som önskar råd och stöd kring situationer med hot och hat i arbetet. Enligt regleringsbrevet för 2019 (avseende anslag 6:1 Allmänna val och demokrati) har Linnéuniversitetet fått ytterligare medel för att fortsätta sitt uppdrag under 2019 i enlighet med tidigare beslut (dnr Ku2018/01405/D). Uppdraget ska slutredovisas senast den 29 november 2019.

Den 13 juli 2017 gav regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram utbildnings- och informationsmaterial för att stödja deltagare i det demokratiska samtalet som utsätts för eller riskerar att utsättas för hot och hat (dnr Ku2017/01674/D). Utbildnings- och informationsmaterialet ska kunna användas av myndigheter, organisationer och enskilda personer. Syftet är att materialet ska utgöra stöd till enskilda personer som är utsatta för hot och hat i den offentliga debatten, inte minst på internet och i sociala medier. Det ska även bidra till att yrkesverksamma och det civila samhället bättre ska kunna stödja personer som blir, eller riskerar att bli, utsatta för hot och hat. Arbetet

ska ske i samråd med Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Brottsofferjouren Sverige samt andra aktörer som har kunskap om och kommer i kontakt med personer som utsätts för hot och hat i det offentliga samtalet. Brottsoffermyndigheten ska slutredovisa uppdraget senast den 2 oktober 2019.

I regleringsbrevet för budgetåret 2018 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen och i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter för förtroendevalda, journalister och andra grupper att få hjälp i hela landet. Myndigheten skulle analysera vilka effekter åtgärderna bedöms ha lett till eller bedöms komma att leda till. Vidare skulle redovisningen innehålla en beskrivning av hur myndigheten avser att fortsätta utveckla arbetet.

I slutet av mars 2019 lämnade Polismyndigheten sin redovisning av uppdraget genom rapporten Åtgärder för skydd av den fria åsiktsbildningen. När det gäller vidtagna åtgärder mot demokratibrott framgår bl.a. följande. Efter polisens omorganisation 2015 tog Tidningsutgivarna, som företrädare för ett antal stora mediehus, ett initiativ till ett samrådsforum där säkerhetschefer fick tillfälle att träffa företrädare för polisens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet. Allteftersom polisens nya organisation har etablerat sig har behovet av möten minskat, men möjligheten att vid behov kunna sammankalla samrådsgruppen finns dock kvar.

Under 2018 fick samtliga polisregioner riktade medel för att arbeta med förtroendeskapande åtgärder mot mediehus. Polisens kommunikationsavdelning har också tagit fram filmer med råd till bl.a. journalister, som finns att ta del av på polisens webbplats. Insatser har även vidtagits för att utbilda poliser, bl.a. har Uppsala universitet tagit fram en fördjupningskurs för poliser som arbetar med demokrati- och hatbrott.

Inför rapporten tillfrågades ett trettiotal av Tidningsutgivarnas medlemmar om polisens arbete för att skydda det fria ordet och mediernas medarbetare under de senaste 12 månaderna. Av svaren framgick att de tillfrågade journalisterna har sett en ökad vilja hos polisen att arbeta med och prioritera demokratibrott. Nästan hälften uppgav att polisens bemötande har förbättras under det senaste året. Samtidigt upplevs en frustration över att anmälningar som görs läggs ned direkt efter att de har lämnats in utan att anmälaren förstår varför. Dessutom upplever de tillfrågade att det finns stora skillnader mellan olika polisområden i hur de blir bemötta och hur de upplever polisens effektivitet i deras ärenden. Polisen upplevs sakna en enhetlig struktur för att ta om hand demokratibrott.

I rapporten förordar polisen vidare att straffskärpningsregler införs för brott som hotar den fria åsiktsbildningen, och hänvisar bl.a. till den s.k. Blåsljusutredningen (Stärkt straffrättsligt skydd för blåsljusverksamhet och andra samhällsfunktioner, SOU 2018:2). Genom sådana regler skulle denna typ av brott kunna prioriteras tydligare både inom polisen och i övriga rättsväsendet.

Enligt rapporten ska arbetet med kompetenshöjande åtgärder inom polisen fortsätta för att ytterligare förbättra förmågan att identifiera och utreda brott som hotar den fria åsiktsbildningen. Även förmågan att ge en återkoppling till målsägande om beslut i utredningar och ärenden kommer att stärkas.

Blåsljusutredningen

Den s.k. Blåsljusutredningen lämnade sitt delbetänkande Stärkt straffrättsligt skydd för blåsljusverksamhet och andra samhällsfunktioner (SOU 2018:2) i januari 2018. Utredningen hade i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåsljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner (dir. 2016:115). I direktiven framhölls att det inte enbart är yrken som tillhandahåller service direkt till medborgarna som kan betraktas som samhällsnyttiga. Även t.ex. journalistik, vetenskap och kultur fyller helt avgörande funktioner i samhället för att säkerställa demokrati och utveckling. Angrepp på yrkesutövare inom sådana funktioner kan därför innebära motsvarande skada som när det gäller de tidigare nämnda yrkeskategorierna.

Utredningen lämnade i sitt delbetänkande förslag till en straffskärpningsgrund. Förslaget innebär att ett förstärkt straffrättsligt skydd för samhällsnyttiga funktioner bör omfatta samtliga yrkesutövare. Ett sådant skydd skulle enligt utredningen kunna åstadkommas genom att det i 29 kap. 2 § brottsbalken införs en ny punkt som innebär att rätten vid bedömningen av straffvärdet som en försvärande omständighet särskilt ska beakta om den tilltalade har angripit någon med våld eller hot om våld i eller med anledning av dennes yrkesutövning.

Regeringen lämnade den 4 april 2019 lagrådsremissen Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåsljusverksamhet och myndighetsutövning. I lagrådsremissen bedömer regeringen, i likhet med flera remissinstanser, att den föreslagna straffskärpningsgrunden är förenad med betydande nackdelar. Det framstår som tveksamt om den skulle få avsedd verkan samtidigt som det kan förutses att den skulle ge upphov till betydande tillämpningsproblem. Mot den bakgrunden anser regeringen att det sammantaget inte framstår som lämpligt att införa den. Frågan om vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett förstärkt straffrättsligt skydd för dessa samhällsnyttiga funktioner kan uppnås på ett annat och mer ändamålsenligt sätt kräver enligt regeringen fortsatt utredningsarbete.

Skriftligt frågesvar

Den 27 februari 2019 besvarade kultur- och demokratiminister Amanda Lind en skriftlig fråga (2018/19:228) om vilka åtgärder ministern avser att vidta med anledning av ökningen av hot och trakasserier mot journalister och den fria åsiktsbildningen. Hon anförde följande som svar:

Allt för många journalister utsätts för hot och hat. Hot och hat får också konsekvenser. Journalisternas trygghetsundersökning från Göteborgs universitet som gjordes på uppdrag av regeringen, visar att var fjärde utsatt journalist har undvikit att bevaka ett visst ämne eller fråga. Över hälften av journalisterna uppger att de har blivit rädda efter att ha utsatts. Var fjärde har någon gång funderat på att lämna journalistiken. När hot och hat leder till självzensur så är det ett hot mot det demokratiska samtalet och i förlängningen ett hot mot demokratin.

Under förra mandatperioden antog regeringen handlingsplanen Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer. Handlingsplanen omfattar tre åtgärdsområden: ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och ett stärkt rättsväsende. Som ett led i ett förstärkt arbete med att ge stöd till journalister har regeringen gett Medieinstitutet Fojo vid Linnéuniversitetet i uppdrag att utveckla stödet till journalister och redaktioner som utsätts för hot och hat. Polismyndigheten arbetar med att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen och i mars ska myndigheten redovisa vilka åtgärder som vidtagits och i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter för bl.a. journalister att få hjälp i hela landet.

En viktig framtidsfråga handlar också om att motverka att hot och hat normaliseras, inte minst på internet och i sociala medier. Var och en ska kunna nyttja den digitala utvecklingens potential till demokratisk delaktighet och inflytande. En allt viktigare förutsättning för detta är ökad medie- och informationskunnighet (MIK). Regeringen har inlett en satsning på MIK i syfte att stärka människors motståndskraft mot näthat, desinformation och propaganda.

Ministern hänvisade även till att en kommitté har fått i uppdrag att t.o.m. 2021 planera, samordna och genomföra en samling i hela landet med fokus på att möta de utmaningar som demokratin står inför i dag. Demokratin måste ständigt främjas, förankras och försvaras.

Regeringens demokratikommitté m.m.

Regeringen gav i juni 2018 en kommitté i uppdrag att under 2018–2021 planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati (dir. 2018:53). I direktiven framhålls att demokratin ständigt måste främjas, förankras och försvaras. I direktiven hänvisas även till regeringens Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara (dnr Ku2018/01406/D) som ger en lägesbild av demokratin. Den svenska demokratin står på många sätt stark. Samtidigt finns utmaningar som är särskilt viktiga att bemöta: ett demokratiskt utanförskap, ett hotat demokratiskt samtal och antidemokratiska aktörer som utmanar.

Regeringen ser därför ett behov av att låta en kommitté planera och genomföra en bred samling av olika insatser och aktiviteter för att främja delaktighet, förankra demokratin och stärka dess kraft att stå emot antidemokratiska aktörer. Utgångspunkten för kommitténs arbete ska vara regeringens demokratipolitiska mål, och regeringens demokratistrategi ska beaktas. Arbetet ska bidra till att utveckla och stärka demokratin på både kort och lång sikt genom att öka delaktigheten, förankringen av och motståndskraften i demokratin.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2022.

Rapport från Utgivarna

I början av december 2017 publicerade Utgivarna rapporten Otillåten påverkan – Hot och trakasserier mot journalister & mediehus 2017. Enligt rapporten fortsätter hoten och trakasserierna mot svenska medier och dess medarbetare att öka. Tre av fyra chefer och ansvariga redaktörer som svarat på Utgivarnas enkät uppger att hoten och trakasserierna ökar. Andelen som menar att hotbilden försämrats har ökat med 10 procentenheter det senaste året. Undersökningen innehåller också en tendens som inger hopp. Trots att de som utsatts för hot ökat från 31 till 38 procent och att de som utsatts för allvarliga trakasserier gått från 33 till 43 procent syns ingen motsvarande ökning av effekten av hoten.

Rapport från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

I mars 2017 publicerade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rapporten Mediebranschen 2016 – hot, risker och sårbarheter. I rapporten ges en bild av de hot, risker och sårbarheter som identifierats för den svenska mediebranschen under 2016. MSB har funnit att hot och trakasserier, skador på egendom och informationssäkerhetsrisker utgör de allvarligaste delarna i riskbilden för mediebolagen. Parallellt har det försämrade säkerhetspolitiska läget skapat ytterligare behov av att mediebolagen stärker sitt arbete med säkerhet och beredskap.

Allvarliga utmaningar har identifierats på samhällsnivå. Påverkanskampanjer bedrivs mot allmänheten och beslutsfattare genom medier. Sveriges informationsinfrastrukturer är otillräckligt skyddade mot angrepp. Kraftiga reaktioner på viral information som leder till konflikter eller kriser, s.k. kontroverser, kan uppstå plötsligt och få stor spridning. Människors förändrade konsumtion av medier ställer nya krav på aktörer som har till uppgift att förmedla budskap under olika typer av kriser. Ett potentiellt problem för både kriskommunikation och förmedlandet av viktig samhällsinformation är att vissa geografiska områden och grupper hamnar i s.k. medieskugga genom att de lämnas obevakade av de traditionella mediebolagen.

I rapporten presenteras åtta åtgärdsförslag som kan stärka såväl medierna som samhället. MSB rekommenderar bl.a. att mediebolagen börjar arbeta mer systematiskt med informationssäkerhet och utvecklar tydliga skyddsstrategier för sina medarbetare och för hur dessa exponeras i digitala miljöer för att motverka hot och trakasserier. MSB bedömer att det finns behov av ett bättre straffrättsligt skydd för journalister och stöder Medieutredningens slutsats om att området bör utredas.

Rapport från Reportrar utan gränser

I en rapport från Reportrar utan gränser med titeln Online Harassment of Journalists: Attack of the Trolls publicerad i juli 2018 uttrycker Reportrar utan gränser bekymmer över den ökande förekomsten av ett nytt hot mot

pressfriheten: internetbaserade masstrakasserier mot journalister. I rapporten anges att de nordiska länderna ligger i topp i pressfrihetsindexet, men att många journalister trots det är utsatta för nättrakasserier, särskilt i Sverige.

I rapporten har organisationen dokumenterat attacker och analyserat de metoder och verktyg som används för att tysta journalister genom att utnyttja nya digitala tekniker. Enligt rapporten kan förövarna bestå av enskilda eller grupperingar av individer eller "trollarméer" avlönade av regimer. För båda typerna av förövarer är målet att tysta journalister och undertrycka kritik eller viss rapportering. I rapporten lämnas ett antal rekommendationer till regeringarna, bl.a. att man bör förstärka lagstiftningen för att ge större möjlighet att väcka åtal för nättrakasserier som riktas mot journalister och att man måste ålägga de nätplattformar där hot och hat förekommer ett större ansvar för vad som sker på dessa plattformar.

Konstitutionsutskottets hearing

Den 12 februari 2015 arrangerade konstitutionsutskottet en öppen hearing om journalisters och medieredaktioners säkerhet och arbetsförutsättningar. Till hearingen var följande personer inbjudna som talare: Jonathan Lundqvist, ordförande i Reportrar utan gränser, Eva Elmsäter, journalist vid SVT, Cilla Benkö, vd för SR, Per Nordlund, verksföreträdare vid Sida för demokrati och mänskliga rättigheter, Jonas Nordling, förbundsordförande i Svenska Journalistförbundet, Charlotta Friberg, vd och chefredaktör för Upsala Nya Tidning och Thomas Mattsson, chefredaktör för Expressen.

Hearingen finns publicerad i Rapporter från riksdagen (2014/15:RFR12).

Tidigare behandling

Under riksmötet 2015/16 behandlade utskottet en motion om skydd för journalister och medieredaktioner. Utskottet anförde följande (bet. 2015/16:KU18):

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 17) aviserade regeringen en handlingsplan för att förebygga hot mot det demokratiska samtalet. Arbetet med att ta fram en handlingsplan pågår för närvarande i Regeringskansliet. Av budgetpropositionen framgår även att det inom Europarådet och Unesco pågår ett arbete med att kartlägga och förebygga hot och våld mot journalister. Inom Regeringskansliet bereds för närvarande även betänkandet om integritet och straffskydd som innehåller förslag om förstärkt skydd mot kränkningar på internet.

Utskottet ansåg att det pågående arbetet med en handlingsplan och beredningen av betänkandet om integritet och straffskydd borde avvaktas och var inte berett att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionen, och den avstyrktes därmed. En reservation lämnades (M, C, L, KD).

Även under riksmötet 2017/18 behandlade utskottet motioner om skydd för journalister och mediereaktioner. Utskottet anförde följande (bet. 2017/18:KU31):

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att förebygga och hantera hot mot journalister och medieredaktioner. Genom den handlingsplan som regeringen antog i juli 2017 har regeringen inlett ett mer systematiskt arbete för att förebygga hot mot det demokratiska samtalet. Regeringen har vidare bl.a. gett Linnéuniversitetet i uppdrag att identifiera och utveckla kompetensutvecklande insatser riktade till journalister och redaktioner för att förebygga och hantera hot och hat. Dessutom ska Polismyndigheten senast i mars 2019 redovisa vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen. Det straffrättsliga skyddet mot integritetskränkningar stärks genom det lagförslag som regeringen lade fram under 2017.

Utskottet var mot denna bakgrund inte berett att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionerna, och de avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Den granskande journalistiken är en förutsättning för en levande demokrati, men journalistiken är i dag hårt ansatt. Det är därför av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar. En rad undersökningar visar att många journalister och medieredaktioner utsätts för hot, trakasserier och våld på grund av sin rapportering. Med anledning av attentatet mot Charlie Hebdo i Paris anordnade konstitutionsutskottet i februari 2015 en utfrågning om journalisters och medieredaktioners säkerhet och arbetsförutsättningar. Vid utfrågningen redogjorde journalister för förekomsten av hot och hat och den själv censur detta kan leda till. Enligt en undersökning som Utgivarna genomförde under 2017 uppgav tre av fyra chefer och ansvariga redaktörer att hoten och trakasserier fortsätter att öka. I rapporten Journalisternas trygghetsundersökning som genomfördes av Göteborgs universitet under 2017 på uppdrag av regeringen uppgav 58 procent av Journalistförbundets medlemmar att de någon gång varit utsatta för trakasserier, hot eller våld i samband med sin yrkesutövning. Problemen är verkliga och förekommer i högsta grad även i Sverige.

Hot kan även ta sig andra uttryck. Journalister kontaktas inte bara på jobbet eller i hemmet utan det är också vanligt med forum på internet där hat och hot sprids. Det är tydligt att den tekniska utvecklingen inte bara innebär möjligheter utan också medför nya prövningar för det fria ordet. I samtal med journalister samt representanter för medieföretag och mediebranschens organisationer blir det tydligt att det finns många områden där det allmännas arbete skulle kunna förbättras. En del förslag rör det konkreta säkerhetsarbetet, t.ex. bättre stöd från polisen till mindre redaktioner och förbättrad säkerhet för journalister när de på plats i domstolen bevakar rättegångar. Ett annat förslag är skärpta straff för hot mot journalister och medieredaktioner. Andra förslag handlar om behovet av opinionsbildning för att påverka människors attityder till och respekten för granskande journalistik och den öppna debatten.

Utskottet noterar att regeringen har vidtagit åtgärder som syftar till att förebygga och hantera hot riktade mot journalister och medieredaktioner. Genom den handlingsplan som regeringen antog under 2017 inleddes ett mer

systematiskt arbete för att förebygga hot. Handlingsplanen omfattar tre åtgärdsområden: ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och ett stärkt rättsväsende. Regeringen har bl.a. gett Linnéuniversitetet i uppdrag att identifiera, utveckla och genomföra kompetensutvecklande insatser riktade mot journalister. Inom ramen för detta uppdrag har bl.a. en webbaserad kunskapsbank och en helpdesk lanserats, varigenom journalister kan få råd och stöd för att hantera hot och hat i arbetet. Polismyndigheten har på uppdrag av regeringen redovisat en rad åtgärder för att bättre kunna bekämpa brott mot den fria åsiktsbildningen. Därutöver stärktes det straffrättsliga skyddet mot integritetskränkningar genom de lagändringar som trädde i kraft dels i januari 2018, dels i januari 2019.

Utskottet noterar vidare att regeringen nyligen gett den s.k. demokrati-kommittén i uppdrag att under 2018–2021 planera, samordna och genomföra en samling av insatser och aktiviteter för en stark demokrati. Kommitténs arbete ska bidra till att utveckla och stärka demokratin på lång och kort sikt genom att öka delaktigheten, förankringen av och motståndskraften i demokratin. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2022. Regeringen har därutöver i samband med beredningen av den s.k. blåljusutredningen framhållit att frågan om vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett sådant skydd kan uppnås på ett ändamålsenligt sätt kräver fortsatt utredningsarbete.

Arbetet för att bekämpa hot och våld mot journalister bör prioriteras. Att samhället har en förmåga att skydda journalister och skapa goda förutsättningar för dem att utföra sitt uppdrag är av avgörande betydelse i en demokrati. Utskottet förutsätter att regeringen delar utskottets uppfattning om behovet av åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla det förebyggande arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner. Utskottet utgår också från att regeringen löpande har en dialog med journalister och branschföreträdare för att ta del av de många erfarenheter och förslag på åtgärder som finns inom professionen. Mot bakgrund av det arbete som bedrivs, de åtgärder som redan har vidtagits och de som har aviserats är utskottet inte nu berett att föreslå något tillkännagivande. Motionsyrkandena avstyrks.

Meddelarfrihet vid förundersökningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om översyn av meddelarskyddet vid förundersökningar.

Jämför reservation 1 (KD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2456 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) begärs ett tillkännagivande om en översyn av meddelarskyddet vid förundersökningar och vid ingripanden. Motionärerna anför att det i samband med ett antal uppmärksammade brottmål har förekommit läckor från förundersökningar och polisingripanden. Enligt motionärerna hotas rättssäkerheten av detta missbruk av meddelarfriheten.

Gällande ordning

Meddelarskydd

Det s.k. meddelarskyddet består av flera delar: meddelarfrihet, anskaffarfrihet, rätt till anonymitet, efterforskningsförbud och repressalieförbud. Meddelarskyddet gäller i förhållande till myndigheter och andra allmänna organ.

Meddelarfriheten innebär att var och en har rätt att straffritt lämna uppgifter i vilket ämne som helst för publicering i de medier som omfattas av TF eller YGL (1 kap. 7 § första stycket TF och 1 kap. 10 § första stycket YGL). I vissa undantagsfall kan dock en meddelare straffas för sitt uppgiftslämnande. Det rör sig om fall där utlämnandet av uppgifter omfattar vissa grövre brott mot rikets säkerhet, ett oriktigt utlämnande av en hemlig handling eller ett uppsåtligt åsidosättande av s.k. kvalificerad sekretess, dvs. sådan sekretess som enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, bryter meddelarfriheten (7 kap. 22 § TF och 5 kap. 4 § YGL).

Anskaffarfriheten innebär att var och en har rätt att straffritt anskaffa uppgifter för publicering i ett medium som omfattas av TF eller YGL (1 kap. 7 § andra stycket TF och 1 kap. 10 § andra stycket YGL). En anskaffare kan dock straffas om anskaffandet innefattar sådana grövre brott mot rikets säkerhet som också är straffbara för meddelare (7 kap. 23 § TF och 5 kap. 5 § YGL). Vanlig lag tillämpas på det sätt genom vilket som anskaffandet sker. Det innebär att det är straffbart att anskaffa uppgifter genom t.ex. stöld eller dataintrång.

Meddelarskyddet innefattar också ett anonymitetsskydd, som innebär en rätt för en författare, en upphovsman eller en meddelare att vara anonym och ett förbud för den som har tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen av att avslöja vem som är författare, upphovsman eller meddelare (3 kap. 1 och 3 §§ TF och 2 kap. 1 och 3 §§ YGL).

Efterforskningsförbudet innebär att efterforskning av identiteten hos en författare, upphovsman eller en meddelare som omfattas av anonymitets-skyddet endast är tillåten i den begränsade utsträckning som anges i TF och YGL. Det är endast Justitiekanslern (JK) som är behörig att under vissa förutsättningar besluta om sådana åtgärder. Andra myndigheter och andra allmänna organ är alltså förbjudna att efterforska (3 kap. 5 § TF och 2 kap. 5 § YGL). Uttrycket efterforska har en vidsträckt innebörd och innefattar alla former av förfrågningar och åtgärder som syftar till att få fram vem som har lämnat en uppgift eller offentliggjort en sådan. Överträdelse av förbudet är straffbelagda (3 kap. 7 § TF och 2 kap. 7 § YGL).

Repressalieförbudet betyder att en myndighet eller ett annat allmänt organ inte får ingripa mot någon för att den personen har utnyttjat sin tryck- och yttrandefrihet (3 kap. 6 § TF och 2 kap. 6 § YGL). Förbudet avser alla åtgärder som medför negativa konsekvenser för den enskilde. I detta inbegrips i princip varje form av kritik mot en arbetstagarare för att arbetstagararen har haft kontakter med massmedierna. Det är dock endast åtgärder som innebär avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller liknande som är straffbelagda (3 kap. 7 § TF och 2 kap. 7 § YGL).

JK är ensam åklagare när det gäller brott mot efterforsknings- och repressalieförbuden (9 kap. 3 § TF och 7 kap. 1 § YGL).

Förundersökningssekretess

I 18 kap. OSL finns bestämmelser om sekretess med hänsyn främst till intresset av att förebygga eller beivra brott. Sekretess gäller bl.a. uppgifter som hänför sig till förundersökningar i brottmål och till åklagarmyndigheters, Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, Skatteverkets, Tullverkets eller Kustbevakningens verksamhet i övrigt för att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott (1 §). För sekretessen gäller s.k. rakt skaderekvisit, dvs. sekretess gäller endast om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs.

Meddelarfriheten är i dessa fall inte begränsad annat än i speciella fall. Det gäller t.ex. vissa allvarliga brott mot rikets säkerhet eller oriktigt utlämnande av en allmän handling som inte är tillgänglig för var och en (se ovan).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat likalydande motionsyrkanden om undantag från meddelarfrihet vid förundersökningar. Under riksmötet 2015/16 vidhöll utskottet sin uppfattning att det måste föreligga mycket starka skäl för att inskränka den grundlagsreglerade meddelarfriheten och meddelarskyddet (bet. 2015/16:KU18). En reservation lämnades (SD, KD).

Vid riksmötet 2017/18 behandlade också utskottet en likalydande motion (bet. 2017/18:KU16). Utskottet stod fast vid sin uppfattning att det måste

föreligga mycket starka skäl för att inskränka den grundlagsreglerade meddelarfriheten och avstyrkte motionen. En reservation lämnades (KD).

Utskottets ställningstaganden

Utskottet står fast vid sin uppfattning att det måste föreligga mycket starka skäl för att inskränka den grundlagsskyddade meddelarfriheten och avstyrker motionen.

Opinionsundersökningar i nära anslutning till val

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att se över möjligheten att reglera att opinionsundersökningar publiceras i nära anslutning till val.

Motionen

I motion 2018/19:1587 av Teresa Carvalho m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att reglera att opinionsundersökningar publiceras i nära anslutning till val. Motionärerna anför att målsättningen för vår demokrati måste vara att väljarna röstar på det parti de sympatiserar med. Opinionsundersökningar veckorna inför valdagen påverkar väljarna att frångå den principen. Därför borde opinionsundersökningar som kan påverka valet ifrågasättas.

Gällande ordning

Varje medborgare är enligt 2 kap. 1 § regeringsformen (RF) gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet och informationsfrihet. Yttrandefrihet definieras som frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Informationsfrihet definieras som frihet att inhämta och ta emot upplysningar samt att i övrigt ta del av andras yttranden.

De nämnda fri- och rättigheterna får i viss utsträckning begränsas genom lag, men endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 21 § RF). Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av folkstyrelsens grundvalar. Vidare får begränsning inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Enligt 2 kap. 23 § RF får yttrande- och informationsfriheten begränsas med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskildas anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten och informationsfriheten

ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det. Vid bedömningen av vilka begränsningar som får ske ska särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter.

I tryckfrihetsförordningen (TF) och i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) finns, som nämnts, regler om tryckfrihet respektive om motsvarande frihet att yttra sig i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar. TF och YGL innehåller ett detaljerat skyddssystem för tryck- och yttrandefriheten. Systemet vilar på ett antal grundprinciper som syftar till att ge ett särskilt starkt skydd för tryckta skrifter och vissa andra medieformer. De principer det handlar om är principerna om censurförbud, etableringsfrihet, ensamansvar, meddelarskydd, en särskild brottskatalog och en särskild rättegångsordning. En viktig komponent i skyddet är vidare att inga andra begränsningar i tryck- och yttrandefriheten får göras än de som följer av de två grundlagarna.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om möjligheten att reglera att opinionsundersökningar publiceras i nära anslutning till val. Senast var under riksmötet 2015/16 (bet. 2015/16:KU14). Utskottet vidhöll att en begränsning av rätten att publicera opinionsundersökningar inte kan åstadkommas utan att komma i konflikt med grundlagsreglerna om yttrandefrihet, informationsfrihet och tryckfrihet. Utskottet avstyrkte motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att en begränsning av rätten att publicera opinionsundersökningar inte kan åstadkommas utan att komma i konflikt med grundlagsreglerna om yttrande- och informationsfrihet samt tryckfrihet. Utskottet avstyrker motionen.

Motverka hybridkrigföring i form av propaganda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att se över om det i YGL bör skapas en möjlighet att genom vanlig lag ingripa mot propagandasändningar som riktar sig mot mediekonsumenterna i ett annat EU-land och som utgör ett led i hybridkrigföring.

Jämför reservation 2 (M, KD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2809 av Marta Obminska m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att se över om det i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) bör tillskapas en möjlighet att genom vanlig lag införa bestämmelser om ingripande mot fortsatt sändning av ett utbud som utgörs av sådan propaganda som huvudsakligen riktar sig till mediekonsumenterna i något annat medlemsland i Europeiska unionen och som utgör ett led i eller en förberedelse för hybridkrigföring. Motionärerna framhåller att en inte oväsentlig del av den ryska propagandan utgörs av tv-sändningar och att t.ex. de baltiska staterna har känt sig pressade av sådan propaganda. I dag finns det inte något utrymme för att vidta åtgärder mot propagandasändningar som ett led i hybridkrigföring mot Sverige eller något annat land. Säkerhetsläget i vår omvärld har dock skärpts och det kan därför vara motiverat att i en utredning analysera rättsläget och göra en avvägning mellan olika motstående intressen.

Gällande ordning

Yttrandefrihetsgrundlagen och radio- och tv-lagen

YGL reglerar bl.a. skyddet för yttrandefrihet i radio och tv. YGL är tillämplig på sändningar av program som är riktade till allmänheten och som är avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel (1 kap. 3 §). Med program avses innehållet i bl.a. ljudradio och tv som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor (1 kap. 2 § YGL).

YGL skiljer mellan sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt än genom tråd. För trådsändningar råder etableringsfrihet enligt 3 kap. 1 § YGL. Enligt denna bestämmelse har varje fysisk och juridisk person rätt att sända program genom tråd. Etableringsfriheten för trådsändningar innebär att inga krav på tillstånd kan ställas på sådana sändningar och att möjligheten att bedriva verksamheten i princip inte får begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagen.

Etableringsrätten för trådsändningar är dock inte oinskränkt. I 3 kap. 2 § YGL anges vilka undantag som får göras i lag. Etableringsfriheten hindrar t.ex. inte att det i lag meddelas föreskrifter om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till

allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning eller ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsförställningar, pornografiska bilder eller hets mot folkgrupp.

Rätten att sända program på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 3 § YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen.

AV-direktivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (det s.k. AV-direktivet) innehåller bl.a. bestämmelser om att medlemsländerna ska säkerställa att tillhandahållandet av audiovisuella medietjänster ska uppfylla vissa krav. Med audiovisuella medietjänster avses både traditionella tv-sändningar och s.k. beställ-tv. AV-direktivet har genomförts i svensk rätt genom den nuvarande radio- och tv-lagen.

Direktivet utgår från den s.k. sändarlands- eller ursprungslandsprincipen. Denna princip innebär att den ansvariga medlemsstaten är skyldig att säkerställa att alla audiovisuella medietjänster som sänds av en leverantör av medietjänster inom statens jurisdiktion överensstämmer med regelverket som gäller för sändningar avsedda för allmänheten i den egna medlemsstaten. Direktivet bygger vidare på principen om fri rörlighet för tjänster. Medlemsstaterna ska säkerställa fri mottagning och får inte begränsa vidare-sändning inom sina territorier av audiovisuella medietjänster från andra medlemsstater av skäl som omfattas av direktivet. Från denna huvudregel finns vissa undantag. En medlemsstat har rätt att tillfälligt begränsa rätten till fri mottagning och vidare-sändning av en tv-sändning från en annan medlemsstat under vissa särskilt angivna förutsättningar. Det krävs att en tv-sändning som kommer från en annan medlemsstat uppenbarligen, allvarligt och grovt överträder vissa bestämmelser i direktivet till skydd av underåriga respektive förbud mot program som kan uppamma till hat på grund av ras, kön, religion eller nationalitet.

Den 6 november 2018 antog rådet direktivet om ändring av direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktivet om audiovisuella medietjänster), mot bakgrund av ändrade marknadsförhållanden (förkortas ändringsdirektivet). Ändringsdirektivet innebär bl.a. att AV-direktivets tillämpningsområde utvidgas till att omfatta audiovisuella tjänster med användargenererat material, s.k. videodelningsplattformar. Dessa tjänster ska regleras genom samreglering och nationella uppförandekoder för att garantera ett grundläggande likvärdigt skydd av minderåriga och skydd mot uppmaningar till våld och hat.

Enligt artikel 6 i det nuvarande AV-direktivet ska medlemsstaterna på lämpligt sätt säkerställa att audiovisuella medietjänster som tillhandahålls av medietjänstföretag under deras jurisdiktion inte innehåller något som uppammar hat, grundat på ras, kön, religion eller nationalitet. Bestämmelsen är genomförd i Sverige genom straffbestämmelser om hets mot folkgrupp och den s.k. demokratibestämmelsen i 5 kap. 1 § radio- och tv-lagen. Enligt denna bestämmelse ska programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Genom ändringsdirektivet utvidgas kraven i AV-direktivet, bl.a. till att omfatta fler grunder för hat och uppmaning att begå terroristbrott. Vidare görs ett antal förtydliganden av direktivets jurisdiktionsregler liksom en utjämning av innehållsreglerna för tv respektive beställ-tv. Det införs också krav på nationella myndigheters självständighet och samarbete.

2018 års AV-utredning

Regeringen gav i juni 2018 en särskild utredare i uppdrag att föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för genomförande av direktivet om ändring av AV-direktivet (dir. 2018:55). Utredningen har tagit namnet 2018 års AV-utredning (Ku 2018:03).

Utredningen ska analysera behovet av författningsändringar med anledning av den utvidgade bestämmelsen om innehåll som uppmanar till hat och vid behov lämna förslag till författningsändringar. I uppdraget ingår inte att föreslå några ändringar i grundlag.

I direktiven till utredningen hänvisas till att konstitutionsutskottet har lyft fram vikten av att säkerhetsfrågor på medieområdet tas på största allvar och prioriteras i regeringens fortsatta säkerhetsarbete, utan att den grundlagsstadgade yttrande- och informationsfriheten inskränks (bet. 2016/17:KU28, se även nedan). Med beaktande av det rådande säkerhetspolitiska läget bedömer regeringen att det finns behov av att analysera hur nationella säkerhetsintressen kan säkerställas vid tillståndsprövningen för tv, text-tv och ljudradio. Utredningen ska därför analysera och lämna förslag på hur nationella säkerhetsintressen kan säkerställas vid tillståndsprövningen för sändning av tv och ljudradio och beskriva tillgången till information om medieföretags ägandeförhållanden på den svenska marknaden. Utredningen ska vidare analysera om det finns anledning att närmare utreda behovet av att öka öppenheten vad avser medietjänstleverantörers ägarstrukturer och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 17 augusti 2019.

Försvarsberedningens rapport

Den 20 december 2017 lämnade Försvarsberedningen sin rapport Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret

2021–2025 (Ds 2017:66) till försvarsministern. Försvarsberedningen lämnar förslag som rör inriktningen av totalförsvaret och utformningen av den civila verksamheten i totalförsvaret. I rapporten tas upp bl.a. frågor om påverkanskampanjer. Det psykologiska försvaret innefattar bl.a. att identifiera, analysera och möta påverkanskampanjer. Försvarsberedningen framhåller att med dagens säkerhetspolitiska läge är behovet av att identifiera, analysera och möta påverkanskampanjer centralt och att det måste ske med respekt för den grundlagsskyddade tryck- och yttrandefriheten. Det psykologiska försvaret berör hela totalförsvaret inklusive medier, myndigheter, kommuner, frivilligorganisationer och näringsliv.

Försvarsberedningen konstaterar att informationsområdet förändras med teknologi- och samhällsutvecklingen och att det snabbt etableras nya medievänor hos befolkningen. Det medför att påverkanskampanjer också förändras och kan ta sig många uttryck vad gäller både medel och metoder. Försvarsberedningen understryker att det psykologiska försvaret måste ta sin utgångspunkt i att bevara det öppna samhällets fria kunskaps- och informationsutbyte. Fria och oberoende medier och kunskapsförmedlare är nyckelaktörer för att upprätthålla förtroendet för samhällets institutioner och företrädare. Enligt uppgift på regeringens webbplats har Försvarsberedningens rapport skickats ut till myndigheter, organisationer och andra instanser för kännedom.

Beredningen ska i en kommande rapport närmare analysera viktigare förändringar i den internationella utvecklingen såväl globalt som för relevanta regioner och då särskilt utvecklingen i Europa och Sveriges närområde. I den kommande rapporten ska beredningen också redovisa en bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen. I syfte att åstadkomma en välavvägd helhet i det samlade totalförsvaret måste en avvägning göras mellan förslagen i denna rapport och de förslag som beredningen kommer att lämna i kommande rapport vilken ska redovisas senast den 14 maj 2019.

Tidigare behandling

I samband med att utskottet behandlade en proposition om vissa frågor om kommersiell radio (prop. 2016/17:136, bet. 2016/17:KU28, rskr. 2016/17:297) behandlade utskottet en följdmotion om att utreda hur regleringen av kommersiell radio kan kompletteras med regler om prövning av frågor som rör rikets säkerhet. Utskottet uttalade då bl.a. följande:

De risker och hot som exempelvis påverkanskampanjer och propaganda- eller informationskrigsföring är förknippat med innebär också utmaningar på andra områden. I detta sammanhang bör också de förändringar som sker på mediemarknaden liksom i allmänhetens mediekonsumtion beaktas. Det finns därför skäl att anlägga en helhetssyn på frågorna, i samverkan med olika aktörer och politikområden. I propositionen anger regeringen att det kan finnas anledning att i ett annat sammanhang återkomma till säkerhetsfrågor på radioområdet. Utskottet vill lyfta fram vikten av att dessa frågor tas på största allvar och prioriteras i regeringens fortsatta säkerhetsarbete, utan att vår grundlagsstadgade yttrande- och informationsfrihet inskränks. Det är utskottets uppfattning att en nationell säkerhetsstrategi

måste omfatta hela medieområdet och att regeringen bör återkomma till riksdagen i frågan för en god politisk förankring.

Utskottet hade inhämtat från Regeringskansliet att de frågor om rikets säkerhet som aktualiseras i motionen samt frågor med koppling till rikets säkerhet som rör annan tillståndspliktig radio- och tv-verksamhet kommer att beredas inom Regeringskansliet inom ramen för genomförandet av regeringens nationella säkerhetsstrategi. Utskottet, som förutsatte att riksdagen skulle komma att informeras om beredningsarbetet, ansåg mot bakgrund av detta att motionens syften var tillgodosedda och att motionen därför kunde avslås.

Under riksmötet 2017/18 behandlade utskottet en motion om att motverka hybridkrigföring i form av propaganda (bet. 2017/18:KU16). Utskottet uttalade följande:

Som utskottet tidigare framhållit måste påverkanskampanjer och propagandakrigföring tas på största allvar och prioriteras i regeringens arbete utan att vår grundlagsstadgade yttrande- och informationsfrihet inskränks. Det finns skäl att anlägga en helhetssyn på frågorna i samverkan med olika aktörer och politikområden. De förändringar som sker på mediemarknaden liksom allmänhetens mediekonsumtion måste också beaktas i sammanhanget. Utskottet vill erinra om den försvarsberedningsrapport som i bred partipolitisk enighet lämnades till försvarsministern den 20 december 2017 (Ds 2017:66). Försvarsberedningsrapporten avhandlar bl.a. påverkanskampanjer och informationskrigföring inklusive propaganda inom ramen för det civila försvaret och totalförsvaret som helhet.

Utskottet utgick från att frågorna analyseras i regeringens fortsatta arbete med totalförsvaret och det psykologiska försvaret, och fann inte skäl att föreslå något tillkännagivande och avstyrkte motionen.

En reservation lämnades (M, C, KD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att påverkanskampanjer och propagandakrigföring måste tas på största allvar och prioriteras i regeringens arbete utan att vår grundlagsstadgade yttrande- och informationsfrihet inskränks. Det finns skäl att anlägga en helhetssyn på frågorna i samverkan med olika aktörer och politikområden. De förändringar som sker på mediemarknaden liksom allmänhetens mediekonsumtion måste också beaktas i sammanhanget. Den försvarsberedningsrapport som i bred partipolitisk enighet lämnades till försvarsministern i december 2017 (Ds 2017:66) avhandlar bl.a. påverkanskampanjer och informationskrigföring, inklusive propaganda, inom ramen för det civila försvaret och totalförsvaret som helhet. Av rapporten framgår att beredningen i en kommande rapport ska analysera viktigare förändringar i den internationella utvecklingen och även redovisa en bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen. Denna rapport ska redovisas senast den 14 maj 2019.

Vidare ska 2018 års AV-utredning analysera och lämna förslag på hur nationella säkerhetsintressen kan säkerställas vid tillståndsprövningen för sändningar av radio och tv.

Utskottet vill inte föregripa resultatet av denna utredning eller av försvarsberedningens rapport. Motionen avstyrks därmed.

Begränsa spridning av pornografi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utreda om spridning av pornografi till barn kan begränsas.

Motionerna

I motion 2018/19:1768 av Carina Ohlsson (S) begärs ett tillkännagivande om att överväga möjligheten att tillsätta en haverikommission eller utredning med uppgift att begränsa spridningen av porr och stoppa spridningen till barn. Det är enligt motionären oacceptabelt att porrens värderingar tillåts stå oemotsagda trots officiella politiska mål om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och om alla människors lika värde.

Elin Gustafsson (S) begär i motion 2018/19:1774 ett tillkännagivande om att se över på vilket sätt vi kan säkerställa att barns uppväxt blir fri från porr. Enligt motionären skulle t.ex. porrfilter och åldersverifiering kunna säkerställa en porrfri barndom. Det är därför viktigt att få en helhetsbild av vilka åtgärder som skulle ha bäst verkan för att säkerställa rätten till en porrfri barndom. I motion 2018/19:1994 av Åsa Eriksson m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen och andra möjliga insatser för att skydda barn från porr även på internet. Motionärerna hänvisar till att Storbritannien har infört åldersverifiering, där den som vill få tillgång till porr via tredje part måste verifiera att han eller hon är över 18 år. Ett liknande system borde införas i Sverige. Även Helena Vilhemsson (C) begär i motion 2018/19:2857 yrkande 2 ett tillkännagivande om att utreda införande av en åldersverifiering på nätet för att besöka vissa pornografiska sajter. Motionären menar att det bör utredas huruvida det går att begränsa pornografitillgängligheten på internet för barn och unga genom att införa åldersverifiering.

Gällande ordning

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

En grundläggande princip i svensk tryck- och yttrandefrihetslagstiftning är förbudet mot censur och andra hindrande åtgärder. Enligt 1 kap. 8 § tryckfrihetsförordningen (TF) och 1 kap. 11 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) får inte myndigheter eller andra allmänna organ förhandsgranska yttranden i de medier som omfattas av TF och YGL. Det är inte heller tillåtet för myndigheter eller andra allmänna organ att på grund av innehållet i en skrift eller ett medium som omfattas av YGL förbjuda eller hindra offentliggörande eller

spridning bland allmänheten av skriften eller mediet om åtgärden inte har stöd i TF eller YGL. I TF är censurförbudet absolut, men i YGL finns det ett undantag som innebär att det i lag får meddelas föreskrifter om s.k. biograf-censur.

Som tidigare nämnts råder etableringsfrihet enligt 3 kap. 1 § YGL för sändningar av program genom tråd. Etableringsfriheten hindrar dock inte att det i lag meddelas föreskrifter om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på bl.a. våldsfremställningar eller pornografiska bilder. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Enligt 3 kap. 3 § YGL får rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen.

Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen.

Enligt 1 kap. 14 § TF och 1 kap. 21 § YGL är dessa grundlagar inte tillämpliga på pornografiska bilder av personer vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Barnpornografi undantas därmed helt från grundlagsskyddet.

Även vissa former av spridning av pornografi är undantagna från TF:s tillämpningsområde. Enligt 6 kap. 2 § TF gäller utan hinder av denna grundlag vad som föreskrivs i lag när någon

1. visar en pornografisk bild på eller vid en allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt eller utan föregående beställning sänder eller tillställer någon en sådan bild på annat sätt, eller
2. bland barn och ungdom sprider en tryckt skrift som genom sitt innehåll kan verka förråande eller annars medföra annan allvarlig fara för de unga.

I 3 kap. 12 § första stycket YGL anges att bestämmelserna i grundlagen inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter om straff och särskild rättsverkan för den som

1. visar pornografiska bilder på eller vid allmän plats genom skyltning eller något liknande förfarande på ett sätt som kan väcka allmän anstöt
2. utan föregående beställning med post eller på annat sätt tillställer någon pornografiska bilder, eller
3. bland barn och ungdom sprider tekniska upptagningar som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra annan allvarlig fara för de unga.

Enligt 7 kap. 1 § TF ska de gärningar som anges i 7 kap. 2–20 §§ TF anses vara tryckfrihetsbrott, om de begås i en tryckt skrift och är straffbara enligt lag, dvs. enligt brottsbalken. Enligt 7 kap. 7 § TF anses olaga våldsskildring som innebär att någon i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden sprids, som tryckfrihetsbrott, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig. Gärningen ska anses som yttrandefrihetsbrott, om den begås i ett program eller en teknisk upptagning och är straffbar enligt

lag (5 kap. 1 § YGL). Som yttrandefrihetsbrott anses även en sådan olaga våldsskildring genom vilken någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids. Detta gäller dock inte om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig (5 kap. 2 YGL).

Radio- och tv-lagen

Enligt 5 kap. 2 § radio- och tv-lagen ska program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder som sänds i tv antingen föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild under hela sändningstiden. Sådana program får inte sändas under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Enligt 5 kap. 3 § får program som tillhandahålls i beställ-tv och som innehåller ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller pornografiska bilder inte tillhandahållas på ett sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt.

Enligt 16 kap. 1 § radio- och tv-lagen övervakar Justitiekanslern (JK) genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv eller tillhandahållits i beställ-tv innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med de nämnda bestämmelserna.

Enligt 16 kap. 2 § radio- och tv-lagen övervakar granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv, ljudradio eller tillhandahållits i beställ-tv står i överensstämmelse med denna lag och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Finner nämnden att en sändning eller ett tillhandahållande innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 eller 3 § ska nämnden göra en anmälan om detta till JK.

Av 17 kap. 13 § radio- och tv-lagen framgår att om någon vid upprepade tillfällen sänder våldsskildringar eller pornografiska bilder i tv på tider och sätt som avses i 5 kap. 2 §, får JK förelägga denne att inte på nytt sända sådana program på tider och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen. Detsamma gäller om någon vid upprepade tillfällen tillhandahåller beställ-tv på det sätt som avses i 5 kap. 3 §. Föreläggandet får förenas med vite.

Brottsbalken

Enligt 16 kap. 10 a § första stycket brottsbalken (BrB) döms den som

1. skildrar barn i pornografisk bild
2. sprider, överlåter, upplåter, förevisar eller på annat sätt gör en sådan bild av barn tillgänglig för någon annan
3. förvärvar eller bjuder ut en sådan bild av barn

4. förmedlar kontakter mellan köpare och säljare av sådana bilder av barn eller vidtar någon annan liknande åtgärd som syftar till att främja handel med sådana bilder, eller
5. innehar en sådan bild av ett barn eller betraktar en sådan bild som han eller hon berett sig tillgång till

för barnpornografibrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Med barn avses en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som är under 18 år. Är pubertetsutvecklingen fullbordad, ska ansvar för gärning enligt första stycket 2–5 dömas ut bara om det av bilden och omständigheterna kring den framgår att den avbildade personen är under 18 år. Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, döms för grovt barnpornografibrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Enligt 16 kap. 10 c § BrB döms den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för olaga våldsskildring till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring.

Enligt 16 kap. 11 § BrB döms den som på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisar en pornografisk bild på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt för otillåtet förfarande med pornografisk bild till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som med posten sänder eller på något annat sätt tillställer någon en pornografisk bild utan föregående beställning.

Den som bland barn eller ungdomar sprider en skrift, bild eller teknisk upptagning som genom sitt innehåll kan verka förråande eller medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran, döms för förledande av ungdom till böter eller fängelse i högst sex månader (16 kap. 12 § BrB).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner om pornografi. Under riksmötet 2008/09 behandlades bl.a. en motion om att stoppa den motorburna reklamen för porrklubbar (bet. 2008/09:KU18). Utskottet ansåg att det är viktigt att samhället på olika sätt försöker motverka pornografi, men detta borde enligt utskottets mening inte i första hand ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten. Utskottet konstaterade att det redan finns straffbestämmelser i brottsbalken om olaga våldsskildring och otillåtet förfarande med pornografisk bild som torde göra det möjligt att komma till rätta med den motorburna reklamen för porrklubbar. Utskottet betonade även vikten av att arbeta med opinionsbildning för att på sikt skapa värdefulla attitydförändringar. Utskottet avstyrkte motionerna.

Under riksmötet 2009/10 behandlade utskottet ett motionsyrkande om skärpt innehållsansvar för internetoperatörer, bl.a. för att skärpa kampen mot barnporr (bet. 2009/10:KU14). Utskottet uttalade bl.a. att tvingande bestämmelser med krav på att internetleverantörer åläggs att blockera webbsidor med visst innehåll svårligen låter sig förenas med den grundlagsskyddade informationsfriheten och den svenska tryck- och yttrandefriheten. Utskottet avstyrkte motionen.

Under riksmötet 2017/18 behandlade utskottet en motion om att tillsätta en utredning för att begränsa spridningen av pornografi (bet. 2017/18:KU16). Utskottet vidhöll sin uppfattning att det är viktigt att samhället på olika sätt försöker motverka pornografi, men anser att detta i första hand inte bör ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten. Utskottet avstyrkte motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin uppfattning att det är viktigt att samhället på olika sätt försöker motverka spridning av pornografi till barn, men anser inte att detta i första hand bör ske genom ytterligare inskränkningar av den grundlagsfästa tryck- och yttrandefriheten. Utskottet avstyrker motionerna.

Public service-företagens verksamhet på internet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om public service-företagens verksamhet på internet.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att public service-bolagens webbinnehåll ska inkluderas i sändningstillstånden. Motionärerna framhåller att public service-bolagens webbinnehåll inte granskas av granskningsnämnden för radio och tv i dag, vilket är problematiskt. Programbolagens webbsidor innehåller mycket som vanliga tv-sändningar inte innehåller, t.ex. textavsnitt intill programinslag som bör kunna granskas.

Även Edward Riedl (M) begär i motion 2018/19:868 att all verksamhet som public service bedriver ska vara möjlig att granska. Motionären anför att det i takt med att alltmer av verksamheten som public service bedriver flyttar till andra plattformar än de traditionella, inte längre går att pröva all verksamhet mot sändningstillståndet. Motionären anser att all verksamhet som public service bedriver bör omfattas av sändningstillståndet och kunna granskas av granskningsnämnden.

Gällande ordning

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) reglerar skyddet för yttrandefrihet i ljudradio, tv och vissa liknande överföringar och offentliga uppspelningar ur en databas m.m. YGL är tillämplig på sändningar av program som är riktade till allmänheten och som är avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. Som sändningar av program anses också tillhandahållande till allmänheten på särskild begäran av direktsända eller inspelade program, om starttidpunkten och innehållet inte kan påverkas av mottagaren (1 kap. 3 §). Med program avses innehållet i bl.a. ljudradio och tv som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor (1 kap. 2 § YGL). Reglerna om sändningar tillämpas också på tillhandahållanden ur vissa databaser enligt den s.k. databasregeln (1 kap. 4 § YGL). Den ger under vissa förutsättningar grundlagsskydd för yttranden som tillhandahålls till allmänheten ur databaser. För vissa massmedieföretag gäller grundlagsskyddet automatiskt, utan att någon särskild åtgärd behöver vidtas. Exempelvis omfattas redaktioner för tv- och ljudradioprogram, vilket innebär att public service-företagens egna webbplatser har automatiskt grundlagsskydd.

YGL skiljer mellan sändningar genom tråd och sändningar på annat sätt än genom tråd. För sändningar som sker genom tråd gäller principen om etableringsfrihet. Syftet med etableringsfriheten är att aktörer ska kunna verka fritt på yttrandefrihetens område utan hinder i förväg från det allmänna. Något krav på tillstånd för verksamheten kan t.ex. inte ställas upp. Tv-sändningar genom kabelnät och ip-tv-nät är exempel på sändningar genom tråd. När det gäller internet har Myndigheten för press, radio och tv framhållit att distribution via internet både kan ske via tråd och trådlöst.

Enligt 3 kap. 1 § YGL har varje fysisk och juridisk person rätt att sända program genom tråd. Etableringsfriheten är dock inte helt oinskränkt. I 3 kap. 2 § YGL anges vilka undantag som får göras i lag. Enligt denna bestämmelse får föreskrifter bl.a. meddelas om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning och för den som sänder program i tv att göra programmen tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

För trådlösa sändningar, dvs. i eter, gäller inte etableringsfrihet och villkor får ställas upp, bl.a. i fråga om sändningarnas innehåll. Det har sin grund i att frekvensutrymmet som används för sådana sändningar är begränsat. Enligt 3 kap. 3 § YGL får rätten att sända program på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Enligt 4 kap. 3 § radio- och tv-lagen är det regeringen som ger tillstånd att sända tv om sändningsverksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Myndigheten för press, radio och tv ger tillstånd i övriga fall. Enligt 11 kap. 1 § meddelar också regeringen tillstånd att sända ljudradio om sändningsverksamheten finansieras med public service-avgift.

Ett sändningstillstånd kan enligt radio- och tv-lagen förenas med vissa villkor som anges i 4 kap. 8–11 §§ och 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen. För public service-företagen regleras programutbud och krav på innehåll i sådana villkor. Nuvarande sändningstillstånd för SR, SVT och UR trädde i kraft den 1 januari 2014 och gäller t.o.m. den 31 december 2019.

Den 1 januari 2019 trädde nya lydelse av 4 kap. 12 § första stycket och 11 kap. 4 § första stycket radio- och tv-lagen i kraft. Enligt dessa bestämmelser ska tillstånd att sända tv eller radio och som meddelas av regeringen gälla i åtta år. De sändningstillstånd som meddelas av regeringen närmast efter ikraftträdandet ska dock gälla i sex år. De nya bestämmelserna om åttaåriga sändningstillstånd tillämpas därför första gången för sändningstillstånd som gäller fr.o.m. den 1 januari 2026 (prop. 2017/18:261, bet. 2018/19:KrU2, rskr. 2018/19:24).

Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen. Bestämmelsen innebär att krav på innehållet i vad som sänds endast kan ställas genom lag eller genom sådana tillståndsvillkor som får förekomma.

Vid tillståndsgivningen ska det allmänna eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet, och beslut om tillstånd ska kunna överprövas i domstol (3 kap. 3 och 7 §§ YGL). Syftet är att åstadkomma största möjliga etableringsfrihet också för sändningar i etern.

Skillnaden mellan trådsändningar och andra typer av sändningar gör sig gällande även i fråga om möjligheterna för granskningsnämnden för radio och tv att granska public service-företagens verksamhet. Yttrandefrihetsgrundlagens utrymme för föreskrifter i lag om en nämnd för granskning och om de närmare förutsättningarna för granskningen gäller nämligen endast i förhållande till program som någon har sänt på annat sätt än genom tråd (7 kap. 5 § YGL).

Parlamentariska public service-kommittén

Regeringen beslutade den 20 december 2016 att tillsätta en parlamentarisk kommitté som skulle analysera villkoren för radio och tv i allmänhetens tjänst och föreslå nödvändiga förändringar för att skapa fortsatt goda förutsättningar för verksamheten (dir. 2016:111). Kommittén fick i uppdrag att föreslå ett långsiktigt hållbart och solidariskt finansieringssystem för radio och tv i allmänhetens tjänst (public service). Kommittén antog namnet Parlamentariska public service-kommittén (Ku 2016:06).

Uppdraget om finansieringssystemet och delar av det övriga uppdraget avseende hur verksamhetens oberoende kan stärkas redovisades i oktober 2017 genom delbetänkandet Finansiering av public service – för ökad stabilitet, legitimitet och stärkt oberoende (SOU 2017:79).

Genom tilläggsdirektiv till kommittén beslutade regeringen i juni 2017 att utvidga uppdraget till att omfatta hur en ändamålsenlig reglering för radio och

tv i allmänhetens tjänst kan utformas på kort och lång sikt (dir. 2017:73). I direktiven framhölls att en förutsättning för att public service ska fortsätta att vara relevant för publiken är att utbudet speglar hela landet och finns tillgängligt för allmänheten på olika plattformar. Kommittén skulle därför i sina förslag och bedömningar utgå från att public service-verksamheten ska utformas på ett sådant sätt att så många som möjligt kan tillgodogöra sig utbudet även i en onlinemiljö. Kommittén ska, med utgångspunkt i att regleringen som helhet ska bidra till att upprätthålla företagens oberoende, bedöma hur den övergripande inriktningen och gränserna för ett public service-uppdrag som omfattar såväl sändningar i marknätet som verksamhet i en onlinemiljö kan formuleras, bl.a. bedöma hur ett sådant heltäckande uppdrag på längre sikt borde regleras och föreslå hur uppdraget till public service ska ges under nästa tillståndsperiod.

Den 19 juni 2018 lämnade kommittén sitt slutbetänkande Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50). Kommittén konstaterade att dagens reglering i vissa delar inte är ändamålsenlig och att bolagens nu gällande uppdrag blir alltmer otillräckligt eftersom en växande del av verksamheten bedrivs på plattformar som inte får regleras i grundlag och vars innehåll därmed inte heller får granskas av granskningsnämnden för radio och tv. Kommittén hänvisade till att regeringen har aviserat att frågan ska utredas i en grundlagsutredning.

När det gäller tillståndsperioden som inleds 2020 föreslog kommittén att nuvarande struktur med sändningstillstånd, anslagsvillkor och beslut om tillgänglighet för respektive programbolag i huvudsak skulle bestå. Definitionen av kärnverksamhet ska vidgas till att även omfatta tillhandahållanden av radio- och tv-program på bolagens egna plattformar på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Kommittén föreslog vidare att samma innehållsvillkor som gäller för sändningarna i marknätet från 2023 ska gälla för programverksamhet som bedrivs på internet. Verksamheten på internet ska regleras genom ett särskilt regeringsbeslut som kompletterar sändningstillstånden. Förslagen om reglering fr.o.m. 2023 förutsätter dock att nödvändiga ändringar i yttrandefrihetsgrundlagen har trätt i kraft vid denna tid.

På lång sikt, dvs. fr.o.m. den tillståndsperiod som följer efter den som inleds 2020, beskriver kommittén olika alternativ för en mer sammanhållen och ändamålsenlig reglering som förutsätter att public service-bolagens verksamhet genom tråd kan regleras. En mer teknikneutral reglering kan innebära att villkoren för verksamheten knyts till uppdraget som sådant i stället för till en viss sändningsform. Det kan ske genom en särskild public service-lag eller en utökad reglering i radio- och tv-lagen som anger de villkor som får ställas på public service-bolagens verksamhet oavsett plattform. En sammanhållen reglering av verksamheten kan också ske genom avtal eller genom att innehållsvillkor och anslagsvillkor regleras i ett samlat beslut. De innehållsvillkor som får ställas i styrdokumenterna måste dock alltid framgå av lag och de programrelaterade villkoren måste godkännas av public service-bolagen.

Kommittén föreslog vidare att public service-bolagen, vid uppfyllandet av innehållsuppdraget, får tillgodoräkna sig verksamhet som bedrivs på egna plattformar på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Varje enskilt innehållsvillkor ska dock huvudsakligen uppfyllas i marknätet.

Betänkandet har varit på remiss och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté

I juni 2018 fick en parlamentarisk kommitté i uppdrag att utreda vissa frågor på tryck- och yttrandefrihetens område (dir. 2018:51). Utredningen har tagit sig namnet 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté (Ju 2018:01).

Syftet med utredningen är att åstadkomma ett ändamålsenligt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten. Kommittén ska bl.a. överväga om det finns skäl att möjliggöra villkor för radio och tv i allmänhetens tjänst som är oberoende av om sändningen eller tillhandahållandet sker genom tråd eller på annat sätt. I direktiven framhålls att en förutsättning för att public service ska fortsätta att vara relevant för publiken är att utbudet speglar hela landet och finns tillgängligt på olika plattformar, vilket i sin tur förutsätter att public service-företagen kan göra sitt utbud tillgängligt för så många som möjligt även på internet. Den tekniska utvecklingen där allt fler medietjänster utvecklas för tillhandahållanden via internet, inte minst s.k. playtjänster, gäller också i hög grad för public service-företagen. Tillhandahållanden via internet sker ofta genom tråd. Eftersom etableringsfriheten i tråd innebär att utrymmet för villkor är begränsat till vissa särskilt angivna områden finns det enligt nuvarande ordning inte några krav på t.ex. saklighet, opartiskhet och mångfald i programutbudet för public service-företagens sändningar och tillhandahållanden genom tråd.

Etableringsfriheten för sändningar genom tråd innebär att de villkor som meddelas i syfte att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till en allsidig upplysning omfattar en allt mer begränsad del av public service-företagens verksamhet. Även utrymmet för granskning av denna verksamhet är begränsat. Samtidigt är allmänhetens förtroende för public service beroende både av att dess innehåll svarar mot högt ställda krav, som saklighet och opartiskhet, och att dessa krav kan följas upp och granskas. Mot denna bakgrund finns det skäl att utreda förutsättningarna för att möjliggöra villkor för radio och tv i allmänhetens tjänst som är oberoende av om sändningen sker genom tråd eller på annat sätt.

Kommittén ska överväga om det finns skäl att möjliggöra villkor för radio och tv i allmänhetens tjänst som är oberoende av om sändningen eller tillhandahållandet sker genom tråd eller på annat sätt. Kommittén ska också överväga om det finns skäl att utöka möjligheterna till granskning av verksamhet av radio och tv i allmänhetens tjänst som sänts eller tillhandahållits genom tråd och lämna de förslag till författningsändringar som kommittén anser är motiverade.

Uppdraget ska redovisas senast den 26 augusti 2020.

Tidigare behandling

I samband med kulturutskottets behandling av regeringens proposition 2012/13:164 Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 behandlade kulturutskottet även ett antal motioner om programföretagens verksamhet på webben (bet. 2013/14:KrU3).

Konstitutionsutskottet bereddes tillfälle att yttra sig och anförde att yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om etableringsfrihet för trådsändningar hindrar att programföretagens verksamhet på internet regleras i sändningstillstånden. Formellt sett är det endast marksändningar i radio och tv som kan regleras. Yttrandefrihetsgrundlagens reglering innebär också en begränsning av vilka uppgifter som kan läggas på granskningsnämnden för radio och tv (yttr. 2013/14:KU3y). Utskottet anförde vidare följande:

Programföretagens verksamhet på internet blir allt viktigare. Utskottet anser att det är en brist att programföretagen inte kan tillgodoräkna sig den verksamheten som en del av public service-uppdraget. Enligt utskottets mening kan det inte anses strida mot etableringsfriheten att ge programföretagen en möjlighet att tillgodoräkna sig denna verksamhet. Fråga är inte om att reglera eller införa några begränsningar av verksamheten på internet utan endast om att beakta sådan verksamhet. Utskottet bedömer att det inom ramarna för den nuvarande regleringen borde vara möjligt för programföretagen att i praktiken få tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av uppdraget och att regeringen bör överväga en sådan möjlighet.

Från de utgångspunkter konstitutionsutskottet hade att beakta ansåg utskottet att kulturutskottet borde föreslå att riksdagen med bifall till motionsyrkandena skulle göra ett tillkännagivande med detta innehåll.

Kulturutskottet gjorde bedömningen att regleringen av programföretagens verksamhet inte är helt ändamålsenlig eftersom programföretagen inte kan tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av public service-uppdraget och konstaterade samtidigt att den tekniska utvecklingen leder till att internet blir en allt viktigare informationskanal (bet. 2013/14:KrU3). Kulturutskottet bedömde att det inom ramen för nuvarande reglering borde vara möjligt för programföretagen att i praktiken få tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av public service-uppdraget och att regeringen skulle överväga en sådan förändring. Frågan ansågs inte handla om att reglera eller införa några begränsningar av verksamheten på internet utan endast om att beakta sådan verksamhet. Kulturutskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen om att den skulle överväga en förändring som gör det möjligt för programföretagen att inom ramen för nuvarande reglering i praktiken få tillgodoräkna sig verksamhet på internet som en del av public service-uppdraget. Därmed bifölls motionsyrkandena. En reservation lämnades (M, FP, C, KD). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2013/14:60). Skrivelsen är inte slutbehandlad (skr. 2018/19:75 s. 288).

Under riksmötet 2017/18 avstyrkte kulturutskottet ett motionsyrkande om att public service-bolagens webbinnehåll ska inkluderas i sändningstillstånden mot bakgrund av en pågående utredning (bet. 2017/18:KrU4). Utskottet anförde bl.a. följande.

Parlamentariska public service-kommittén har fått i uppdrag i tilläggsdirektiv att analysera programbolagens oberoende i relation till kommersiella medieaktörer och distributörer och bedöma om det finns ett behov av att förtydliga kraven på oberoende och integritet. Likaså ska kommittén, mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande om möjligheten för programbolagen att inom ramen för nuvarande reglering kunna tillgodoräkna sig verksamhet på internet (bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60), bedöma vilka förutsättningar som bör vara uppfyllda för ett sådant tillgodoräknande och analysera vilka konsekvenser ett sådant tillgodoräknande kan få, särskilt i avsaknaden av möjlighet att ställa krav eller villkor på det innehåll som tillhandahålls på internet. Här ska kommittén särskilt beakta granskningsnämnden för radio och tv:s självständighet vid myndighetsutövning och rättstillämpning (dir. 2017:73).

Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att frågorna utreds. Den medieutveckling som följer av den tekniska utvecklingen och hur denna utveckling påverkar det medieetiska systemet, ställer nya krav på lösningar som balanserar programföretagens oberoende med behovet av insyn och kontroll.

En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Den tekniska utvecklingen som innebär att allt fler medietjänster erbjuds via internet gäller även för public service-företagen. Etableringsfriheten för sändningar genom tråd innebär att de villkor som meddelas i syfte att tillgodose allmänhetens intresse av tillgång till en allsidig upplysning omfattar en allt mer begränsad del av public service-företagens verksamhet. 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté har fått i uppdrag att bl.a. utreda förutsättningarna för att möjliggöra villkor för radio och tv i allmänhetens tjänst som är oberoende av om sändningen sker i tråd eller på annat sätt, och även att överväga om det finns skäl att utöka möjligheterna till granskning av verksamhet av radio och tv genom tråd. Frågorna som aktualiseras i motionsyrkandena berörs också i det betänkande som Parlamentariska public service-kommittén lämnat och som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet vill inte föregripa resultatet av den pågående utredningen eller det beredningsarbete som pågår inom Regeringskansliet. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Granskningsnämnden för radio och tv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om granskningsnämndens sammansättning och verksamhet.

Jämför reservation 4 (M, KD) och 5 (SD).

Motioner

I motion 2018/19:74 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD) begärs ett tillkännagivande om att utse granskningsnämnden för radio och tv genom en parlamentarisk grupp och om att skärpa påföljderna för brott mot sändningstillståndet. Motionärerna anför att granskningsnämndens beslut om brott mot bl.a. sändningstillståndets paragraf om opartiskhet fungerat mindre tillfredsställande. Därför vill motionärerna att granskningsnämnden tillsätts genom en mandatmässigt proportionerlig grupp bestående av riksdagspartierna och att det klubbas av riksdagen. Enligt motionärerna måste också påföljderna för de programansvariga skärpas när det begås allvarliga brott mot ett sändningstillstånd.

Aron Emilsson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2018/19:1642 yrkande 5 ett tillkännagivande om ett organ för saktlighetsprövningar. Motionärerna föreslår att det ska finnas ett samhällsorgan som genomgående kontrollerar saktligheten och att informationen är korrekt i de fall en anmälan gjorts, åtminstone vad gäller nyhets- och faktaförmedling som görs av public service. Granskningsnämnden eller ett specialinriktat organ skulle kunna sätta samman ett vetenskapsråd som får till uppgift att kontrollera saktligheten i anmälda program. Utredningen skulle därefter kunna publiceras och skickas till anmälaren.

Lotta Finstorp m.fl. (M) begär i kommittémotion 2018/19:2862 yrkande 14 att regeringen ska säkerställa saktlighet och opartiskhet i public service genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag. Motionärerna anför att högre krav bör ställas på att beslut som granskningsnämnden fattar alltid ska vara motiverade. Det finns skäl för att granskningsnämnden ska få ett tydligare utredningsansvar än den har i dag. Kravet på att fällande beslut ska offentliggöras bör vidare förtydligas, så att offentliggörandet blir lika tydligt som den klandrande rapporteringen. Därutöver bör granskningsnämnden få fler sanktionsmöjligheter.

I kommittémotion 2018/19:2904 av Roland Utbult (KD) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att se över granskningsnämndens uppdrag för att säkerställa krav på saktlighet. Motionärerna anför att kravet på opartiskhet och saktlighet har väckt debatt och att denna debatt förtjänar att tas på allvar, inte minst utifrån programföretagens legitimitet hos allmänheten. Högre krav bör ställas på att de beslut som granskningsnämnden fattar alltid ska vara motiverade, vilket inte sällan brister i dag när det gäller avslagsbesluten. Det

finns också starka skäl för att granskningsnämnden får ett tydligare utredningsansvar än den har i dag. Kravet på att fällande beslut ska offentliggöras bör förtydligas och granskningsnämnden bör få fler sanktionsmöjligheter.

Markus Wiechel (SD) begär i motion 2018/19:401 yrkande 1 ett tillkännagivande om att förbättra granskningen av public service. Motionären anför att granskningsnämnden har uppdraget att pröva om programmen som public service tillhandahåller följer sändningstillståndets regler om opartiskhet. Nämnden får dock endast granska enskilda inslag och kan inte granska generella eller övergripande delar av public service. Nämnden saknar även sanktionsmöjligheter, vilket begränsar nämndens möjlighet till inverkan.

Även Edward Riedl (M) begär i motion 2018/19:871 ett tillkännagivande om en stärkt position för granskningsnämnden. Motionären anför att granskningsnämnden har i uppdrag att pröva om innehållet i de program som public service levererar följer de regler som finns för sändningarna och att de följer principen om opartiskhet. Nämnden får dock endast granska enskilda inslag och inte mer generella eller övergripande delar av uppdraget för public service. Granskningsnämnden saknar vidare sanktionsmöjligheter, vilket gör nämndens praktiska inverkan mycket begränsad och riskerar att underminera legitimiteten för public service.

I motion 2018/19:1824 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M) begärs ett tillkännagivande om en bättre granskning för public service. Enligt motionärerna är granskningsnämnden en ganska tandlös verksamhet som dessutom saknar sanktionsmöjligheter. För att öka förtroendet för mediebolagens opartiskhet och saklighet bör granskningsverksamheten stärkas. Dessutom bör någon form av sanktionsmöjligheter vid brott mot regelverket övervägas.

Gällande ordning

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) reglerar skyddet för yttrandefrihet i ljudradio, tv och vissa liknande överföringar och offentliga uppspelningar ur en databas m.m.

Enligt 3 kap. 6 § YGL avgör den som sänder program självständigt vad som ska förekomma i programmen. Bestämmelsen innebär att krav på innehållet i vad som sänds endast kan ställas genom lag eller genom sådana tillståndsvillkor som får förekomma.

Rätten att sända program på annat sätt än genom tråd, dvs. i etern, får enligt 3 kap. 3 § YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen (2010:696). Enligt 4 kap. 3 § radio- och tv-lagen är det regeringen som ger tillstånd att sända tv om sändningsverksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Myndigheten för press, radio och tv ger tillstånd i övriga fall.

Tillstånd att sända tv får förenas med villkor enligt vad som närmare anges i 4 kap. 8–11 §§ radio- och tv-lagen. Motsvarande lista på villkor för tillstånd att sända ljudradio finns i 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen. I 4 kap. 8 § anges att ett sändningstillstånd för tv får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv.

Sändningstillstånd får återkallas med stöd av vissa bestämmelser i 18 kap. radio- och tv-lagen. Detta gäller bl.a. om ett villkor i enlighet med 4 kap. 8–11 §§ radio- och tv-lagen väsentligen har åsidosatts. Mål om återkallelse av tillstånd på grund av överträdelse av villkor som meddelats med stöd av bl.a. 4 kap. 8 och 9 §§ ska på talan av Justitiekanslern prövas av allmän domstol (19 kap. 1 § radio- och tv-lagen). I vissa fall prövas ärenden om återkallelse av tillstånd av Myndigheten för press, radio och tv.

Nuvarande sändningstillstånd för SR, SVT och UR trädde i kraft den 1 januari 2014 och gäller t.o.m. den 31 december 2019. Som villkor för sändningsrätten gäller bl.a. att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Programföretagen ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet. Ämnesval och framställning ska ta sikte på vad som är relevant och väsentligt.

Frågor om rätten att sända program ska kunna prövas av en domstol eller av en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ska ha varit ordinarie domare (3 kap. 7 § YGL). Enligt 7 kap 5 § YGL får det i lag meddelas föreskrifter om att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om program som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna. En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 7 § YGL.

Granskningsnämnden för radio och tv är inrättad med stöd av YGL och är ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för press, radio och tv. Bestämmelser om nämndens sammansättning och beslutsföret finns i 16 kap. 14 § radio- och tv-lagen. Enligt denna bestämmelse ska granskningsnämnden för radio och tv bestå av en ordförande och sex andra ledamöter och ersättare. Minst en av ledamöterna eller ersättarna ska vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Samtliga ledamöter utses av regeringen.

Enligt 16 kap. 2 § första stycket radio- och tv-lagen övervakar granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv eller radio står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Nämnden övervakar

även efterlevnaden av bestämmelserna om tillgänglighet i 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen om beslutet har meddelats av regeringen.

Enligt 17 kap. 10 § radio- och tv-lagen får granskningsnämnden för radio och tv besluta att leverantören av medietjänster på ett lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot programrelaterade villkor som beslutats med stöd av bl.a. 4 kap. 8 och 9 §§ och 11 kap. 3 §. Ett sådant beslut får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i leverantörens program. Beslutet får innefatta ett föreläggande vid vite.

Granskningsnämnden granskar program efter anmälningar från tv-tittare och radiolyssnare eller på eget initiativ. Nämnden får endast pröva frågor som avser intrång i enskilds privatliv om den enskilde medger det. Beslut av granskningsnämnden kan vara friande, fällande eller friande med kritik. Följden av ett fällande beslut är beroende av vilken bestämmelse som programbolaget har överträtt. Vid överträdelse av regler om innehållet får nämnden besluta att programbolaget ska offentliggöra beslutet på lämpligt sätt. Beslutet i ett granskningsärende ska sändas till den som ansvarar för sändningen. Nämnden kan också förelägga ett programföretag vid vite att följa bestämmelser om t.ex. sändningsbeteckning eller varning för våldsskildringar i tv. Om företaget inte följer ett vitesföreläggande kan nämnden ansöka hos förvaltningsrätten om att vitet ska dömas ut. Vid överträdelse av reglerna om otillbörligt gynnande, reklam och sponsring kan nämnden ansöka hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att programföretaget ska betala en särskild avgift.

Granskningsnämnden har vidare i uppgift att årligen i efterhand, utifrån redovisningar från SR, SVT och UR, bedöma om public service-bolagen har uppfyllt sina uppdrag. Granskningsnämnden gör bedömningen med utgångspunkt i de villkor som reglerar bolagens verksamheter och som anges i radio- och tv-lagen, sändningstillstånden och anslagsvillkoren.

Förslag om ett nytt medieetiskt system

Den 4 april 2018 meddelade Utgivarna, Svenska Journalistförbundet (SJF) och Publicistklubben i en skrivelse till regeringen att de har beslutat att inrätta ett nytt medieetiskt system för prövning av frågor om privatlivsintrång och rätt till genmäle (Ku2018/00822/MF). Det nya systemet med en allmänhetens medieombudsman (MO) och en medieetisk nämnd (MEN) ska värna den personliga integriteten och omfatta publiceringar på alla plattformar.

För att värna mediernas oberoende utformas MO och MEN som ett utvidgat och stärkt självregleringsorgan. Det utvidgade systemet ska föra vidare traditionen från Allmänhetens Pressombudsman (PO) och Pressens Opinionsnämnd (PON). Ambitionen med en vidgad självreglering är att skapa ett sammanhållet system för att skydda enskilda från publicitetsskada, inte minst genom att värna den enskildes privatliv. Endast om den enskilde som anser sig drabbad ger sitt tydliga medgivande ska en anmälan prövas. MO och MEN ska

pröva alla yttranden för de medier som omfattas av självregleringen oberoende av publiceringsplattform. Grundförutsättningen för att MO och MEN ska kunna pröva en publicering är att den faller under TF eller YGL eller sker i ett socialt medium där ett grundlagsskyddat massmedium bedriver verksamhet under sitt varumärke och för yttranden som utgivaren godkänt. Därutöver krävs att publiceringen skett i ett massmedium som drivs av ett företag som är anslutet till någon av huvudmännen i Medieetikens förvaltningsorgan, drivs av ett företag eller en enskild som är direktansluten till det medieetiska systemet eller uppfyller kraven i TF för en periodisk skrift.

MEN byggs upp som det nuvarande självreglerande systemet med representanter för allmänheten och mediebranschen. Prövningen ska vara kostnadsfri för den enskilda anmälaren. Samtliga medier som är anslutna till det självreglerande systemet ska lämna information om vilket organ den som känner sig förfördelad ska vända sig till för att få sin sak prövad.

Utgivarna, SJF och Publicistklubben har även överlämnat en hemställan till regeringen om en justering av uppdraget för granskningsnämnden för radio och tv som ska möjliggöra för MO och MEN att överta den etiska granskningen av frågor som rör enskildas privatliv också för inslag och program som sänts i radio och tv (Ku2018/00822).

Parlamentariska public service-kommittén

Som tidigare nämnts lämnade Parlamentariska public service-kommittén sitt slutbetänkande Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50) i juni 2018. Kommittén bedömde att det pågående arbetet med att utvidga och förstärka det självreglerande pressetiska systemet kan komma att påverka den framtida regleringen av public service.

2018 års AV-utredning

I direktiven till 2018 års AV-utredning framhålls att radio- och tv-lagen saknar sanktioner kopplade till bl.a. vissa villkor i sändningstillstånden för radio och tv (dir. 2018:55). Myndigheten för press, radio och tv har i en skrivelse till regeringen påpekat att avsaknaden av sanktioner i dessa fall försvårar myndighetens tillsynsarbete (Ku2016/02791/MF). Myndigheten har även fört fram att den vitessanktion som är kopplad till krav på att göra tv-sändningar tillgängliga för personer med funktionsnedsättning inte är effektiv.

Utredaren ska därför analysera de förslag som lämnats av Myndigheten för press, radio och tv, överväga behovet av författningsändringar och vid behov lämna förslag till författningsändringar.

Mot bakgrund av den hemställan till regeringen som Utgivarna, Svenska Journalistförbundet och Publicistklubben gjort om en justering av granskningsnämndens uppdrag ska utredningen även analysera förutsättningarna för att innehåll i radio- och tv-sändningar från SR, SVT och UR när det gäller enskildas privatliv och rätten till genmäle granskas genom självreglering med

beaktande av de överväganden som görs av Parlamentariska public service-kommittén i slutbetänkandet En oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50).

Uppdraget ska redovisas senast den 17 augusti 2019.

Tidigare behandling m.m.

När granskningsnämnden inrättades anförde regeringen i proposition 1993/94:160 Ny myndighetsorganisation på radio och tv-området att ordförande och vice ordförande borde vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter borde vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällsliv. Samtliga ledamöter borde utses av regeringen. Konstitutionsutskottet delade regeringens uppfattning och godkände den föreslagna sammansättningen. Detta blev också riksdagens beslut (bet. 1993/94:KU37, rskr. 1993/94:276).

Vid riksmötet 2007/08 behandlade utskottet ett motionsyrkande om en utvärdering av granskningsnämndens verksamhet (bet. 2007/08:KU15). Utskottet anförde följande:

Utskottet vill framhålla att Granskningsnämnden för radio och TV har en viktig uppgift att fylla i sitt arbete med att hävda den enskildes integritet och värdighet. Det har ibland riktats kritik mot nämnden med hänvisning till dess arbetsmetoder, och resultatet har nu och då ifrågasatts i den allmänna debatten. Sedan nämnden tillkom har inte någon utvärdering gjorts av nämndens funktion och arbetssätt. Under senare år har Granskningsnämnden dessutom tilldelats en del tillsynsuppgifter utöver sin verksamhet som klagoinstans för allmänheten. Enligt utskottets mening bör det genomföras en relevant och allsidig utvärdering av Granskningsnämndens verksamhet.

Utskottet tillstyrkte motionen och föreslog att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om en utvärdering av granskningsnämndens verksamhet. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2007/08:141).

I budgetpropositionen för 2009 redogjorde regeringen för vilka åtgärder den hade vidtagit med anledning av tillkännagivandet (prop. 2009/10:1, utg.omr 17 s. 30). Regeringen hänvisade till att det i promemorian Översyn av vissa mediemyndigheter – en effektivare administration (Ds 2009:4) hade föreslagits att bl.a. dåvarande Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket skulle avvecklas och samlas i en ny myndighet. En större och mer samlad myndighetsorganisation skulle medföra en stärkt och breddad kompetens jämfört med dagens organisation. Regeringen lade sedermera fram ett förslag om att avveckla de båda myndigheterna som antogs av riksdagen (prop. 2009/10:115, bet. 2009/10:KU25, rskr. 2009/10:331). Verksamheten vid de båda myndigheterna fördes över till Myndigheten för radio och tv. I budgetpropositionen för 2009 hänvisade regeringen vidare till att dåvarande Granskningsnämnden för radio och TV under 2009 hade initierat ett internt utvecklingsarbete som syftade till att se över hur verksamheten kan effektiviseras och koncentreras till fall av misstänkta överträdelser. De

resurser som frigjordes genom en effektivisering bedömdes bl.a. också kunna leda till ökade möjligheter för nämnden att initiera egna tillsynsärenden. Regeringen fann inte skäl att initiera ytterligare insatser när det gäller Granskningsnämndens verksamhet.

Under riksmötet 2013/14 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att ändra tillsättningsförfarandet för ledamöter i granskningsnämnden (bet. 2013/14:KU28). Utskottet anförde att granskningsnämndens sammansättning regleras i lag. Utskottet ansåg att den nuvarande representationen i granskningsnämnden är väl avvägd med att ordförande och vice ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare och att nämnden ska bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. Utskottet vidhöll även att övriga ledamöter borde vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällsliv och att samtliga ledamöter borde utses av regeringen. Därmed avstyrktes motionen. En reservation lämnades (SD).

Under våren 2018 behandlade utskottet ett likalydande yrkande om att utse granskningsnämnden för radio och tv genom en parlamentarisk grupp samt yrkanden om att det ska finnas ett samhällsorgan som kontrollerar saktligheten, om en stärkt position för granskningsnämnden och en bättre granskning av public service (bet. 2017/18:KU31). Utskottet anförde att granskningsnämndens sammansättning och verksamhet regleras i lag. Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande om att representationen i granskningsnämnden är väl avvägd och avstyrkte motionsyrkandet. Utskottet fann inte heller skäl i övrigt att föreslå något tillkännagivande med anledning av granskningsnämndens verksamhet.

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2017/18:261 Långsiktig finansiering och stärkt oberoende av public service behandlade kulturutskottet motionsyrkanden om bl.a. uppdraget till granskningsnämnden för radio och tv och om ett samhällsorgan för saktlighetsprövningar (bet. 2018/19:KrU2). Kulturutskottet anförde i sitt ställningstagande att saktlighet, öppenhet och opartiskhet är centrala faktorer i programföretagens dagliga arbete för att upprätthålla public services oberoende och integritet. För att ge verksamheten rätt förutsättningar delade utskottet regeringens bild att granskningen måste garantera en rimlig balans mellan programföretagens oberoende respektive allmänhetens och det offentliga behov av insyn och kontroll. Utskottet noterade att Parlamentariska public service-kommittén bedömde att det pågående arbetet med att utvidga och förstärka det självreglerande pressetiska systemet kan komma att påverka den framtida regleringen av public service (SOU 2018:50 s. 68–69). Utskottet välkomnade därför regeringens uppdrag till dels 2018 års AV-utredning, dels 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté. Utskottet noterade också att konstitutionsutskottet vid ett flertal tillfällen har behandlat frågan om bl.a. utökat uppdrag till granskningsnämnden för radio och tv och möjligheterna till upprättelse gentemot medier, senast i betänkande 2017/18:KU31 Massmediefrågor. Kulturutskottet delade regeringens bedömning att det är viktigt att inte föregripa det pågående arbetet med frågorna och fann därmed inte några skäl

att rikta tillkännagivanden till regeringen i enlighet med motionsyrkandena. Motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Granskningsnämndens sammansättning och verksamhet regleras i lag. Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande om att representationen i granskningsnämnden är väl avvägd och avstyrker en motion om att utse granskningsnämnden genom en parlamentarisk grupp. Utskottet finner inte heller skäl i övrigt att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena om granskningsnämndens verksamhet. Motionsyrkandena avstyrks.

Pressetik och gemälesrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ett nytt medieetiskt system och om rättelser i samband med felaktigheter i medierna.

Jämför reservation 6 (M) och 7 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om att public service-bolagen ska ingå i ett system för medieetisk granskning. Motionärerna anför att den granskning som görs av medierna generellt och av public service i synnerhet måste bli tydligare samt mer professionell. Mediebranschen har väckt ett förslag om ett frivilligt och självreglerande system. Med en allmänhetens ombudsman och en medieetisk nämnd föreslås enskilda kunna anmäla publiceringar som de anser ha utsatt dem för publicitetsskada, t.ex. genom att de inte har fått bemöta påståenden eller utsatts för intrång i sitt privatliv.

I motion 2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att se över ett nytt medieetiskt system. Motionären anser att regeringen bör se över möjligheten att tydliggöra det pressetiska ansvar som medier som söker presstöd har. I samma motion yrkande 2 begär samma motionär ett tillkännagivande om att regeringen ska begränsa möjligheten för personer med kriminell bakgrund att åsiktsregistrera under journalistikens täckmantel. Motionären anför att den s.k. researchgruppen har gjort sig känd för att publicera uppgifter om näthatare.

I yrkande 3 begär motionären ett tillkännagivande till regeringen om rättelser i samband med felaktigheter i medierna. Rättelser görs i dag vid grövre övertramp, men är dock ofta otydliga och placeras ofta på ställen som de som läser tidningar eller följer andra nyhetsinslag sällan uppmärksammar.

Om en felaktighet fått en förhållandevis stor spridning bör rimligen rättelsen få en någorlunda jämförbar spridning, anför motionären.

Även Aron Emilsson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2018/19:1642 yrkande 6 ett tillkännagivande om att public service tydligare ska exponera rättelser. Motionärerna framhåller att många av de som gjort en anmälan mot medier upplever det som att medierna försöker gömma undan sina rättelser i stället för att tydligt försöka rätta till det som blivit fel. En modell när det gäller sändningar av program i public service skulle kunna vara att avsätta sändningstid för ett program med rättelser.

I kommittémotion 2018/19:1643 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att staten inte ska värdera nyhetsmedier. Motionärerna anför att det är av yttersta vikt att medierapporteringen är mångfasetterad, nyanserad och saklig. Många känner ett minskat förtroende för traditionella medier, vilket har öppnat upp för ett växande antal alternativa medier. För att förebygga en snäv medierapportering är det viktigt med en bredd av mediala aktörer som kan granska och sporra varandra till god saklig journalistik med många olika perspektiv.

Gällande ordning

Enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) innebär tryckfriheten bl.a. en rätt för var och en att ge ut skrifter utan att en myndighet eller annat allmänt organ hindrar detta i förväg. Enligt 5 kap. 4 § TF ska utgivare av en periodisk skrift utöva tillsyn över skriftens utgivning och bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja.

Den som sänder program avgör själv enligt 3 kap. 6 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) vad som ska förekomma i programmen. Med program avses innehållet i bl.a. ljudradio och tv som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor (1 kap. 2 §). YGL är tillämplig bl.a. på sändningar av program som är riktade till allmänheten och som är avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel (1 kap. 3 §).

Varje program och teknisk upptagning ska ha en utgivare (4 kap. 1 § YGL). Utgivaren ska enligt 4 kap. 3 § YGL ha befogenhet att utöva tillsyn över framställningens offentlighöörande och att bestämma över dess innehåll så att ingenting får föras in i den mot hans eller hennes vilja.

Enligt 5 kap. 4 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska uppgifter som har förekommit i ett program i tv-sändning, som inte är reklam och som sänts på något annat sätt än genom tråd, beriktigas när det är befogat. Även uppgifter som har förekommit i program i tv-sändning som inte är reklam och som sänts genom tråd bör beriktigas när det är befogat.

Sändningstillstånd får enligt 4 kap. 8 § radio- och tv-lagen förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i tv. Ett sändningstillstånd får enligt 4 kap. 9 § därutöver förenas med

villkor om skyldighet bl.a. att ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft, att sända genmälen och att respektera den enskildes privatliv. Motsvarande lista på villkor för tillstånd att sända ljudradio finns i 11 kap. 3 § radio- och tv-lagen.

Sändningstillstånden för Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) innebär bl.a. att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda. SVT, SR och UR är också skyldiga att ge den som har ett befogat anspråk på att bemöta ett påstående tillfälle till genmäle. Enligt sändningstillstånden måste SVT, SR, UR och de digitala markbundna tv-kanalerna (TV4) vidare ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen. De måste också respektera den enskilda individens privatliv.

Enligt 7 kap. 5 § YGL får det i lag meddelas föreskrifter om att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om program som någon har sänt på annat sätt än genom tråd står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna. En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och utdömande av vite prövas alltid av domstol enligt 3 kap. 7 § YGL.

Granskningsnämnden för radio och tv är, som nämnts, inrättad med stöd av YGL och är ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för press, radio och tv. Bestämmelser om nämndens sammansättning och beslutsförhet finns i 16 kap. 14 § radio- och tv-lagen. Granskningsnämnden består av en ordförande och sex andra ledamöter.

Granskningsnämnden för radio och tv övervakar genom granskning i efterhand om program som har sänts står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna (16 kap. 2 § radio- och tv-lagen).

Granskningsnämnden granskar program efter anmälan eller på eget initiativ. Nämnden får endast pröva frågor som avser intrång i en enskilds privatliv om den enskilde skriftligen medger det. Nämnden får besluta att den som sänder radio eller tv på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut när nämnden har funnit att någon har brutit mot villkor om att sända genmälen eller mot bestämmelsen om beriktigande. Beslutet, som får innefatta ett föreläggande vid vite, får dock inte innebära att offentliggörandet måste ske i den sändandes program.

Pressetiska regler

Sedan början av 1900-talet har det i Sverige funnits en självsanerande verksamhet inrättad av pressbranschen. Den nuvarande ordningen kom till i början

av 1970-talet. Syftet med denna är att upprätthålla god publicistisk sed och ge den enskilde ett skydd mot publicitetsskador utöver det som lagen erbjuder. Verksamheten är fristående från staten och bekostas av branschens organisationer. Pressens Samarbetsnämnd har fastställt och gett ut etiska publicitetsregler, s.k. spelregler för press, tv och radio. Bakom reglerna står Publicistklubben, Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen, SR, SVT och UR. För programbolagen gäller dock att reglerna ska gälla i den utsträckning som de kan tillämpas med hänsyn till radio- och tv-lagen och programbolagens villkor från staten.

De pressetiska reglernas syfte beskrivs i ingressen till reglerna:

Press, TV och radio ska ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv är ett stöd för den hållningen.

Av publicitetsreglernas första punkt framgår att massmediernas roll i samhället samt allmänhetens förtroende för dessa medier kräver en korrekt och allsidig nyhetsförmedling. Enligt publicitetsreglernas femte punkt ska en felaktig sakuppgift rättas när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående ska, om det är befogat, ges tillfälle till genmäle. Rättelser och genmälen ska i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på ett sådant sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna.

Den som känner sig personligen kränkt eller på annat sätt orättvist behandlad i en tidningspublicering kan vända sig till Allmänhetens Pressombudsman (PO) som kan försöka bidra till en rättelse eller ett genmäle. I åtskilliga fall görs en utredning som kan leda till att PO överlämnar anmälan till Pressens Opinionsnämnd (PON) med förslag till klander. PON behandlar ärenden som gäller tillämpningen av god publicistisk sed. Nämnden ska fritt pröva innebörden av detta begrepp. Om PO avskriver ett ärende kan anmälaren själv överklaga beslutet till PON. Ett företag vars tidning eller internetpublicering har klandrats bör, enligt PON:s stadgar, utan dröjsmål i oavkortat skick och på väl synlig plats publicera opinionsnämndens hela uttalande.

Förslag om ett nytt medieetiskt system

Som tidigare nämnts beslutade Utgivarna, Svenska Journalistförbundet och Publicistklubben i april 2018 att inrätta ett nytt medieetiskt system för prövning av frågor om privatlivsintrång och rätt till genmäle (Ku2018/00822/MF). Det nya systemet med en allmänhetens medieombudsman (MO) och en medieetisk nämnd (MEN) ska värna den personliga integriteten och omfatta publiceringar på alla plattformar.

2018 års AV-utredning

Den 28 juni 2018 gavs en särskild utredare i uppdrag att föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av AV-direktivet (dir. 2018:55). Utredningen har tagit namnet 2018 års AV-utredning (Ku 2018:03). Utredningen ska analysera om det finns förutsättningar för att genomföra delar av direktivets bestämmelser genom samreglering och ska därutöver se över radio- och tv-lagen i vissa andra delar.

Mot bakgrund av den hemställan till regeringen som Utgivarna, Svenska Journalistförbundet och Publicistklubben gjort om justering av granskningsnämndens uppdrag ska utredningen, som tidigare nämnts, bl.a. analysera förutsättningarna för att innehåll i radio- och tv-sändningar från SR, SVT och UR när det gäller enskildas privatliv och rätten till genmäle granskas genom självreglering med beaktande av de överväganden som görs av Parlamentariska public service-kommittén i slutbetänkandet En oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50). Utredningen ska vidare i den utsträckning det bedöms lämpligt föreslå de författningsändringar som behövs för att frågor om integritetsintrång och genmäle i etermedier ska kunna prövas inom ramen för ett självregleringssystem.

Uppdraget ska redovisas senast den 17 augusti 2019.

Parlamentariska public-service-kommittén

Som tidigare nämnts lämnade Parlamentariska public service-kommittén sitt slutbetänkande Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50) i juni 2018.

Kommittén konstaterade att dagens reglering i vissa delar inte är ändamålsenlig och att bolagens nu gällande uppdrag blir alltmer otillräckligt eftersom en växande del av verksamheten bedrivs på plattformar som inte får regleras i grundlag och vars innehåll därmed inte heller får granskas av granskningsnämnden för radio och tv. Kommittén hänvisade till att regeringen har aviserat att frågan ska utredas i en grundlagsutredning.

När det gäller tillståndsperioden som inleds 2020 föreslog kommittén att nuvarande struktur med sändningstillstånd, anslagsvillkor och beslut om tillgänglighet för respektive programbolag i huvudsak skulle bestå. Definitionen av kärnverksamhet ska vidgas till att även omfatta tillhandahållanden av radio- och tv-program på bolagens egna plattformar på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Kommittén föreslog vidare att samma innehållsvillkor som gäller för sändningarna i marknätet från 2023 ska gälla för programverksamhet som bedrivs på internet. Verksamheten på internet ska regleras genom ett särskilt regeringsbeslut som kompletterar sändningstillstånden. Förslagen om reglering fr.o.m. 2023 förutsätter dock att nödvändiga ändringar i YGL har trätt i kraft vid denna tid.

På lång sikt, dvs. fr.o.m. den tillståndsperiod som följer efter den som inleds 2020, beskriver kommittén olika alternativ för en mer sammanhållen och

ändamålsenlig reglering som förutsätter att public service-bolagens verksamhet genom tråd kan regleras. En mer teknikneutral reglering kan innebära att villkoren för verksamheten knyts till uppdraget som sådant i stället för till en viss sändningsform. Det kan ske genom en särskild public service-lag eller en utökad reglering i radio- och tv-lagen som anger de villkor som får ställas på public service-bolagens verksamhet oavsett plattform. En sammanhållen reglering av verksamheten kan också ske genom avtal eller genom att innehållsvillkor och anslagsvillkor regleras i ett samlat beslut. De innehållsvillkor som får ställas i styrdokumentet måste dock alltid framgå av lag och de programrelaterade villkoren måste godkännas av public service-bolagen.

Kommittén föreslog vidare att public service-bolagen, vid uppfyllandet av innehållsuppdraget, får tillgodoräkna sig verksamhet som bedrivs på egna plattformar på fritt tillgängliga och öppna delar av internet. Varje enskilt innehållsvillkor ska dock huvudsakligen uppfyllas i marknätet.

Förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Under riksmötet 2002/03 avstyrkte utskottet motioner om rätten till genmäle med hänvisning till att enligt TF ska en ansvarig utgivare för en periodisk skrift under straffansvar bestämma över skriftens innehåll så att inget i den införs mot utgivarens vilja (bet. 2002/03:KU17). Motsvarande bestämmelser finns i YGL. Utskottet framhöll att det därmed inte fanns utrymme att införa en laglig genmälesrätt. Utskottet hänvisade till de pressetiska reglerna och att den som känner sig kränkt har en möjlighet att vända sig till Allmänhetens Pressombudsman och till Pressens Opinionsnämnd samt att granskningsnämnden för radio och tv genom granskning i efterhand övervakar om sända program står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de villkor som kan gälla för sändningarna. Med hänsyn till detta var utskottet inte berett att införa en laglig genmälesrätt och avstyrkte motionen.

Under riksmötet 2013/14 behandlade utskottet en motion om laglig genmälesrätt i förenklad ordning (bet. 2013/14:KU23). Utskottet vidhöll sin tidigare bedömning och fann inte skäl att ta upp motionen till närmare behandling. Även under riksmötet 2011/12 behandlade utskottet en motion om laglig genmälesrätt (bet. 2011/12:KU13). Utskottet var inte berett att införa en laglig genmälesrätt med hänvisning till vad det tidigare anförde.

Under riksmötet 2015/16 behandlade utskottet motioner om pressetik och genmälesrätt (bet. 2015/16:KU18). Utskottet anförde att med hänsyn till vikten av vidast möjliga yttrandefrihet bör det i första hand vara en angelägenhet för massmedierna själva att vidta åtgärder för att hålla journalistiken på en i etiskt hänseende godtagbar nivå. Utskottet var inte berett att föreslå något tillkännagivande om etikkrav för pressen och avstyrkte därför motionen. Med hänvisning till vad utskottet tidigare hade anförde var utskottet inte heller berett att föreslå något tillkännagivande om rättelser i samband med felaktigheter i medierna.

Under riksmötet 2017/18 behandlade utskottet motioner om pressetik och genmälesrätt (bet. 2017/18:KU31). Utskottet anförde att det med hänsyn till vikten av vidast möjliga yttrandefrihet i första hand bör vara en angelägenhet för massmedierna själva att vidta åtgärder för att hålla journalistiken på en i etiskt hänseende godtagbar nivå. Utskottet var inte berett att föreslå något tillkännagivande om etikkrav för pressen och avstyrkte därför motionerna. Med hänvisning till vad utskottet tidigare hade anfört var utskottet inte heller berett att föreslå något tillkännagivande om rättelser i samband med felaktigheter i medierna. Motionen avstyrktes därför.

Utskottets ställningstagande

Med hänsyn till vidaste möjliga yttrandefrihet bör det i första hand vara en angelägenhet för massmedierna själva att vidta åtgärder för att hålla journalistiken på en i etiskt hänseende godtagbar nivå. Företrädare för mediebranschen har föreslagit ett nytt medieetiskt system för prövning av frågor om privatlivsintrång och rätt till genmäle. Det nya systemet är tänkt att omfatta samtliga plattformar för publicering och kommersiella aktörer likväl som public service. Utskottet noterar vidare att 2018 års AV-utredning har fått i uppdrag att bl.a. analysera förutsättningarna för att innehåll i radio- och tv-sändningar från public service-företagen när det gäller enskildas privatliv och rätten till genmäle granskas genom självreglering med beaktande av de överväganden som görs av Parlamentariska public service-kommittén i slutbetänkandet (En oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar, SOU 2018:50). AV-utredningen ska även föreslå de författningsändringar som behövs för att frågor om privatlivsintrång och genmäle i etermedierna ska kunna prövas inom ramen för ett självregleringssystem. Mot denna bakgrund finner inte utskottet skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena om ett nytt medieetiskt system. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Utskottet är liksom tidigare inte heller berett att föreslå något tillkännagivande om rättelser i samband med felaktigheter i pressen. Motionerna avstyrks därför.

Utskottet finner inte heller skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av övriga motionsyrkanden. Motionsyrkandena avstyrks.

Evenemangslista

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att upprätta en evenemangslista.

Jämför reservation 8 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:645 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att upprätta en evenemangslista innehållande stora sportevenemang och klassiska svenska paradgrenar. I samma motion begärs också att sådana evenemang ska vara allmänt tillgängliga genom fri television, tillhandahållas utan kostnad och kunna tas emot av minst 95 procent av befolkningen i Sverige (yrkande 2).

Gällande ordning

I 5 kap. 9 § radio- och tv-lagen (2010:696) finns en bestämmelse om hur exklusiva rättigheter till tv-sändningar från evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället får utnyttjas. Bland annat får enligt bestämmelsen den som sänder tv och som har den exklusiva rätten till en tv-sändning från ett sådant evenemang, om programföretaget sänder evenemanget, inte utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri tv. Bestämmelsen ger vidare regeringen möjlighet att genom föreskrifter ange vilka evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället (evenemangslista). Några sådana föreskrifter har inte utfärdats.

Genom denna bestämmelse har artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) genomförts.

Rapporter från Myndigheten för press, radio och tv

Rapport om utformning av en evenemangslista

Efter ett tillkännagivande från konstitutionsutskottet 2012 (bet. 2011/12:KU16, rskr. 2011/12:224) gav regeringen den 7 februari 2013 Myndigheten för radio och tv i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur en evenemangslista skulle kunna utformas (Ku2013/201/MFI). I uppdraget ingick också att inhämta synpunkter från aktörerna. Myndigheten redovisade uppdraget den 15 november 2013 i en rapport.

Av rapporten framgår att de flesta av de aktörer som har lämnat synpunkter till myndigheten anser att dagens marknad är välfungerande och att det inte

behövs någon lista. Om en lista ska upprättas bör minst 80 procent av befolkningen ha tillgång till programtjänsten i fri tv utan några ytterligare kostnader utöver licensavgiften eller en avgift för grundabonnemang. Om en lista ska upprättas i Sverige bör tv-bolagens skyldigheter börja gälla för rättigheter som har köpts tidigast det datum då EU-kommissionen publicerar ett beslut om att godkänna den svenska evenemangslistan.

Rapporten har remissbehandlats. Vid remissbehandlingen av myndighetens förslag var utfallet delat när det gäller frågan huruvida en evenemangslista bör införas eller inte. Av dem som var för införandet ansåg dock flertalet att myndigheternas förslag till villkor för när en väsentlig del av allmänheten ska anses ha tillgång till programtjänster var otillräcklig och att den angivna procentsatsen borde vara högre.

Slutrapport om evenemangslista med villkor för högre befolkningstäckning

Den 5 november 2015 gav regeringen Myndigheten för radio och tv i uppdrag att i enlighet med ett nytt tillkännagivande från konstitutionsutskottet (bet. 2013/14:KU28, rskr. 2013/14:230) ta fram ett förslag till en evenemangslista med villkor om högre befolkningstäckning än vad som tidigare föreslagits och att överväga och föreslå en definition av fri tv (Ku2015/02645/MF). Om myndigheten fann skäl till det skulle myndighetens förslag till vilka evenemang som ska omfattas av listan uppdateras.

Myndigheten, som sedan den 1 januari 2016 heter Myndigheten för press, radio och tv, lämnade den 29 februari 2016 slutrapporten om en evenemangslista. I rapporten anför myndigheten att en väsentlig del av allmänheten inte utestängs från möjligheten att ta del av ett evenemang om minst 90 procent av tv-befolkningen har tillgång till programtjänsten som evenemanget sänds i. Om det vid en given tidpunkt är färre än två programföretag som når 90 procents tillgång är kravet i stället uppfyllt genom 85 procents tillgång. Myndigheten föreslår vidare att med fri tv bör avses de programtjänster som okrypterat kan tas emot av den svenska allmänheten utan extra betalning utöver licensavgiften och i förekommande fall grundanslutningsavgiften till ett kabelnät eller motsvarande.

Enligt myndighetens bedömning skulle följande evenemang kunna vara aktuella för en lista:

- a. de olympiska sommar- och vinterspelen
- b. de paralympiska sommar- och vinterspelen
- c. VM i fotboll för herrar och damer: matcher och kvalifikationsmatcher med svenskt deltagande samt semifinaler och finaler
- d. EM i fotboll för herrar och damer: matcher och kvalifikationsmatcher med svenskt deltagande samt semifinaler och finaler
- e. VM i ishockey för herrar: matcher med svenskt deltagande samt semifinaler och finaler
- f. VM i längdskidåkning

- g. VM i alpin skidsport
- h. VM i friidrott
- i. Vasaloppet
- j. Nobelfesten.

Myndigheten framhåller att ett eventuellt beslut om att införa en evenemangslista fattas av regeringen. Myndigheten tar i rapporten inte ställning till om det bör finnas en lista eller inte. Om en evenemangslista införs måste den godkännas av EU-kommissionen, som bl.a. undersöker om listan överensstämmer med unionsrätten och dess krav på bl.a. proportionalitet och förenlighet med konkurrensregler.

Rapporten remitterades under hösten 2016 och bereds inom Regeringskansliet.

Skriftligt frågesvar

Den 22 mars 2017 besvarade dåvarande kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke en skriftlig fråga (2016/17:1058) om ministern avser att vidta några åtgärder för att en evenemangslista ska kunna komma på plats inom en snar framtid. Ministern hänvisade till rapporten från Myndigheten för press, radio och tv, och anförde följande:

Remissvaren ger en mycket splittrad bild i frågan om behovet av att införa en evenemangslista.

Det sker snabba och omvälvande förändringar på området för distribution av rörlig bild. Allt fler tv-tjänster distribueras via bredband och tas emot på andra skärmar än tv-apparaten. Regeringen bidrar till denna utveckling genom strategin för att förverkliga visionen om ett helt uppkopplat Sverige till 2025. Konkurrensverket har i sitt remissvar pekat på att sändningar av de listade evenemangen kan antas bli tillgängliga via denna teknik och därigenom uppnå den i strategin föreslagna befolkningstäckningen.

Som jag tidigare har framhållit krävs analys och noggranna överväganden i denna fråga för att finna rätt balans mellan å ena sidan näringsfriheten, rätten till immateriell egendom och vikten av en effektiv konkurrens och å andra sidan medborgarnas grundläggande rättighet att ta emot information.

Tidigare behandling

Våren 1999 behandlade konstitutionsutskottet ett förslag i regeringens proposition 1997/98:184 Ändringar i radio- och tv-lagen om att införa en möjlighet att upprätta en svensk tv-lista samt ett antal motioner med anledning av propositionen (bet. 1998/99:KU23). Utskottet anförde att regeringens förslag innebär att det införs en bestämmelse i radio- och tv-lagen som möjliggör att en svensk lista över evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället upprättas. Utskottet delade regeringens bedömning att en sådan bestämmelse borde införas. Härigenom säkerställs att svenska programföretag och programföretag i andra EES-stater inte ska kunna utestänga en väsentlig

del av allmänheten i Sverige från möjligheten att i fri tv se evenemang som Sverige anser vara av särskild vikt. En motion i vilken det anfördes att regeringens förslag i denna del borde avvisas avstyrktes därför.

När det därefter gällde frågan om att regeringen borde upprätta en svensk lista över evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället anförde konstitutionsutskottet att kulturutskottet i sitt yttrande hade framhållit att många hushåll i Sverige alltjämt endast hade tillgång till de tre markbundna kanalerna SVT1, SVT2 och TV4. Kulturutskottet ansåg att allmänhetens tillgång till program av den aktuella typen inte får riskera att begränsas. Utskottet framhöll att sådana program inte endast avser sändning av idrottsevenemang. Lika viktig var enligt utskottet allmänhetens tillgång till andra angelägna evenemang, t.ex. inom kultursektorn. Kulturutskottet ansåg att främst rättviseskäl talar för att det är angeläget att regeringen ges möjlighet att upprätta en lista över viktiga evenemang.

Konstitutionsutskottet konstaterade att den föreslagna konstruktionen av den aktuella bestämmelsen innebär att det är regeringens ansvar att besluta huruvida en svensk lista ska upprättas och att fastställa dess innehåll. I enlighet med vad som anfördes i propositionen utgick utskottet från att en sådan lista upprättas först när det finns behov av att på detta sätt säkerställa att de aktuella evenemangen blir tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. När det gäller idrottsevenemang där rättigheter har upplåtits av inhemska arrangörer har de problem som en lista är tänkt att lösa hittills inte varit för handen. Arrangörerna har försökt att göra evenemangen tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen – detta i såväl deras egna som deras sponsorerers intresse. Med hänsyn till svensk idrotts ekonomi och konkurrenskraft ansåg utskottet därför att idrottsevenemang i Sverige där rättigheter upplåtits av inhemska arrangörer ska lämnas utanför en eventuell lista. Utskottet förutsatte att regeringen inhämtar riksdagens godkännande om någon annan bedömning aktualiseras. Enligt utskottet borde detta ges regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda avstyrkte utskottet motionerna. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 1998/99:177).

Våren 2012 behandlade utskottet åter motionsyrkanden om den s.k. evenemangslistan (bet. 2011/12:KU16). I sitt ställningstagande anförde utskottet att det var hög tid att upprätta en evenemangslista för att säkerställa att sportevenemang som är av särskild vikt för samhället kan förbli tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. De evenemang som avsågs var sådana som sänds någon gång per år och som intresserar en bred allmänhet, t.ex. OS. Tidigare hade man inte behövt upprätta en sådan lista eftersom sportevenemang alltid hade sänts i kanaler som sänder fritt i hela landet. Utskottet ansåg att den senaste tidens utveckling där stora kommersiella bolag har köpt de exklusiva sändningsrättigheterna till stora och betydelsefulla idrottsevenemang såsom OS visade på behovet av en sådan lista. Utskottet ansåg därför att riksdagen borde ge regeringen till känna att regeringen snarast borde tillsätta en utredning för att avgöra hur en evenemangslista ska utformas. Utskottet tillstyrkte därmed de aktuella motionsyrkandena. Riksdagen följde

utskottets förslag (rskr. 2011/12:224). En reservation lämnades (M, FP, C och KD).

Utskottet behandlade på nytt motioner om en s.k. evenemangslista våren 2014 (bet. 2013/14:KU28). Utskottet underströk i betänkandet att det är angeläget att säkerställa att sporsevenemang som är av särskild vikt för samhället, t.ex. OS, kan förbli tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. Utskottet ansåg inte att dåvarande Myndigheten för radio och tv:s definition av vad som är en väsentlig del av allmänheten var tillräcklig. Det var enligt utskottet inte rimligt att 20 procent av befolkningen, eller närmare 2 miljoner människor, ska utestängas från att kunna ta del av stora evenemang. Utskottet gav regeringen till känna att den vid den fortsatta beredningen av myndighetens förslag dels borde skärpa kraven så att en högre andel av allmänheten får tillgång till de evenemang som listan omfattar, dels tydliggöra att med fri tv avses allmänhetens tillgång till tv utan extra betalning utöver licensavgiften och i förekommande fall grundanslutningsavgiften till kabelnätet (bet. 2013/14:KU28, rskr. 2013/14:230). En reservation lämnades (M, FP, C och KD).

Vid riksmötet 2015/16 behandlade utskottet likalydande motioner om en evenemangslista (bet. 2015/16:KU19). Utskottet noterade att Myndigheten för press, radio och tv redovisat sin slutrapport med förslag till en evenemangslista och att förslaget bereddades inom Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av beredningen ansåg utskottet att det inte fanns behov av ytterligare åtgärder.

Under riksmötet 2017/18 behandlade utskottet likalydande motioner som de nu aktuella (bet. 2017/18:KU31). Utskottet anförde att Myndigheten för press, radio och tv har redovisat sin slutrapport med förslag till en evenemangslista och att förslaget bereds inom Regeringskansliet. Utskottet ansåg att resultatet av beredningen borde avvaktas och avstyrkte motionerna.

En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Myndigheten för press, radio och tv har redovisat sin slutrapport med förslag till en evenemangslista. Utskottet anser att resultatet av den beredning som pågår inom Regeringskansliet bör avvaktas och avstyrker motionsyrkandena.

Mediestöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om översyn av mediestödet och presstödet och om ändringar i det befintliga presstödet.

Jämför reservation 9 (C), 10 (M) och 11 (SD).

Motionerna

Översyn av mediestödet och driftsstödet

I motion 2018/19:2433 efterlyser Anders Åkesson m.fl. (C) ett tillkännagivande om att se över förutsättningarna för att alla tidningar som innefattas av legaldefinitionen dagstidning ska likabehandlas och omfattas av de nya presstödsreglerna. Motionärerna är kritiska till att den senaste höjningen av driftsstödet om 10 procent endast omfattade hög- och medelfrekventa dagstidningar och menar att denna höjning innebär en negativ särbehandling av de lågfrekventa dagstidningarna. Enligt motionärerna bör alla dagstidningar som omfattas av presstödsförordningen likabehandlas. Det innebär att om en utgivare uppfyller definitionen av en dagstidning, oavsett utgivningsfrekvens, bör tidningen i fråga omfattas av samma driftsstödsuppräknning.

Per Lodenius m.fl. (C) yrkar i kommittémotion 2018/19:2446 yrkande 18 att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att följa upp hur väl mediestödet fungerar för att säkra tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet och tillkännager detta för regeringen. Enligt motionärerna behöver den flerpartiöverenskommelse om ett nytt mediestöd som riksdagen godkände under våren 2018 följas upp för att se om det fungerar enligt intentionerna eller om justeringar kan behövas. I en sådan uppföljning bör även frågan om stödet till de lågfrekventa dagstidningarna belysas. Dessa tidningar omfattas inte av den senaste höjningen av driftsstödet. Enligt motionärerna bör villkoren för stöd till lågfrekventa dagstidningar och till hög- och medelfrekventa dagstidningar vara likvärdiga.

Översyn av presstödet

Lotta Finstorp m.fl. (M) efterlyser i kommittémotion 2018/19:2862 yrkande 12 ett tillkännagivande om att utveckla och förbättra presstödet. Motionärerna konstaterar att riksdagen i juni 2018 godkände regeringens förslag om ett nytt mediestöd och att förslaget byggde på en bred politisk överenskommelse. I ett nästa steg bör enligt motionärerna det befintliga presstödet utvecklas och förbättras.

Driftsstödet

Angelika Bengtsson m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2018/19:1643 yrkande 2 att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mediestöd och tillkännager detta för regeringen. Enligt motionärerna bör driftsstödet avskaffas genom en successiv nedtrappning under en period om fem år. Samtidigt bör distributionsstödet kvarstå för att säkra tryckta medier i hela landet.

Gällande ordning m.m.

Presstödet

Presstödet har funnits sedan början av 1970-talet och regleras i presstödsförordningen (1990:524). Presstödsförordningen är tidsbegränsad och gäller t.o.m. den 31 december 2023. Stödformen har granskats och godkänts av Europeiska kommissionen (kommissionen).

Av 1 kap. 1 § första stycket presstödsförordningen framgår att förordningen innehåller bestämmelser om statens direkta stöd till företag som ger ut dagstidningar. Dessutom finns bestämmelser om stöd i vissa fall till företag som ger ut andra tidningar. Tidningar som ges ut av staten eller en kommun berättigar inte till stöd enligt presstödsförordningen (1 kap. 1 § andra stycket).

I 1 kap. presstödsförordningen finns inledande bestämmelser om presstödet. Bland annat följer av 1 kap. 3 § att presstödet lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. Vidare definieras i 1 kap. 6 § olika begrepp som används i presstödsförordningen. En dagstidning definieras som en allmän nyhetstidning eller publikation av dagspresskaraktär med reguljär nyhetsförmedling eller allmänpolitisk opinionsbildning. Den ska normalt komma ut med minst ett nummer per vecka och ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på svenska samt i huvudsak distribueras inom landet. Av bestämmelsen framgår också att tidningen ska komma ut under eget namn och ha ett eget redaktionellt innehåll som utgör minst 55 procent av det totala redaktionella innehållet. Det framgår vidare av bestämmelsen att med dagstidning avses inte en tidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka och vars redaktionella innehåll till övervägande del är inriktat på avgränsade intresseområden eller delar av samhället, exempelvis näringsliv och affärsverksamhet, konsumentpolitik, miljöfrågor, idrott, friluftsliv eller frågor med anknytning till kyrkoliv och religion. Andra begrepp som definieras i presstödsförordningen är högfrekventa dagstidningar, medelfrekventa dagstidningar och lågfrekventa dagstidningar. En högfrekvent dagstidning är en dagstidning som normalt kommer ut med sex eller sju nummer per vecka, och en medelfrekvent dagstidning är en dagstidning som normalt kommer ut med tre till fem nummer per vecka. En lågfrekvent dagstidning är en dagstidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka. Andra begrepp som definieras i presstödsförordningen är utgivningsort, A-region, upplaga, totalupplaga, såld upplaga,

veckovolym, annonsandel, andel egna annonser, redaktionellt innehåll och täckningsgrad.

Driftsstödet, som består av allmänt driftsstöd och begränsat driftsstöd, är ett direkt stöd till vissa dagstidningars produktion.

Närmare bestämmelser om driftsstödet finns i 2 kap. presstödsförordningen. I 2 kap. 1 och 3 §§ anges grundläggande villkor för att en dagstidning ska vara berättigad till allmänt driftsstöd. Den ska bl.a. ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar, dess totalupplaga ska till övervägande del vara abonnerad och täckningsgraden får inte överstiga 30 procent.

Det årliga allmänna driftsstödet till en hög- och medelfrekvent dagstidning beräknas genom att tidningens veckovolym, uttryckt i tusental exemplar, multipliceras med en fastställd bidragssats (2 kap. 2 §).

I 2 kap. 4 och 5 §§ anges hur det allmänna driftsstödet till lågfrekventa dagstidningar beräknas.

Presstödsförordningen innehåller även bestämmelser om begränsat driftsstöd (2 kap. 7–11 §§). Bestämmelsen i 2 kap. 11 § presstödsförordningen riktar sig till dagstidningar som ges ut på minoritetsspråk.

Vid sidan av driftsstödet finns det ett distributionsstöd som ska fungera som en stimulans för att motivera större tidningsföretag att medverka i en samdistribution med mindre tidningar. Bestämmelser om distributionsstödet finns i 4 kap. presstödsförordningen. I kapitlet regleras de övergripande villkoren för distributionsstödet (1–3 §§), villkor för förmedling av distributionsstöd (4–7 §§) och den årliga storleken på stödet (8 §).

Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv prövar frågor om presstödet. Nämnden får vid tillämpningen av presstödsförordningen inte ta hänsyn till vare sig tidningens politiska inställning eller dess ställningstagande i enskilda frågor (5 kap. 3 § presstödsförordningen). Enligt 5 kap. 3 a § presstödsförordningen ska ett tidningsföretag som har beviljats driftsstöd för en dagstidning årligen i efterhand lämna in en redovisning till mediestödsnämnden om hur stödet har använts och vilka kostnader det har täckt. Nämnden ska med utgångspunkt i den lämnade redovisningen kontrollera att driftsstödet används i överensstämmelse med presstödsförordningen. Mediestödsnämnden får besluta att ett stöd enligt presstödsförordningen tills vidare inte ska betalas ut, om det kan antas att stödet har beviljats på grund av felaktiga uppgifter eller att rätt till stödet av annan anledning saknas (5 kap. 3 b § presstödsförordningen). I presstödsförordningen finns även bestämmelser om återbetalning och återkrav av beviljat presstöd (2 kap. 16–18 §§ och 4 kap. 9 a §). Mediestödsnämndens beslut får inte överklagas, och Myndigheten för press, radio och tv får meddela föreskrifter om verkställigheten av presstödsförordningen (5 kap. 4 och 5 §§ presstödsförordningen).

Utvecklingsstödet

Sedan 2016 finns även ett utvecklingsstöd för utveckling av elektroniska publiceringstjänster. I förordningen (2016:137) om utvecklingsstöd till tryckta allmänna nyhetstidningar finns bestämmelser om statsbidrag för utveckling av elektroniska publiceringstjänster. Även denna förordning är tidsbegränsad och gäller t.o.m. den 31 december 2020. Stödformen har granskats och godkänts av kommissionen.

Syftet med utvecklingsstödet är att främja mediemångfald och demokratisk debatt genom att ge tryckta allmänna nyhetstidningar förutsättningar att långsiktigt utveckla elektroniska publiceringstjänster med redaktionellt innehåll av hög kvalitet (2 §).

Av 8 § förordningen om utvecklingsstöd till tryckta allmänna nyhetstidningar följer att utvecklingsstöd inte får lämnas för en tryckt allmän nyhetstidning som ges ut av staten, en kommun eller ett landsting.

I förordningen finns en definition av begreppet tryckt allmän nyhetstidning (3 §) och anges förutsättningar för utvecklingsstödet (5–9 §§). Av bestämmelserna framgår bl.a. att utvecklingsstöd får lämnas för insatser som avser en tryckt allmän nyhetstidning eller till samarbetsprojekt som omfattar flera sådana tidningar och att insatserna ska syfta till utveckling av redaktionellt innehåll i digitala kanaler, utveckling och innovationer när det gäller digital publicering, spridning och konsumtion av tidningens innehåll eller utveckling av digitala affärsmodeller. I förordningen finns även bestämmelser om redovisning och hinder mot att betala ut beviljat stöd (17–20 §§), återbetalning och återkrav (21–24 §§) samt bemyndigande om behörighet för Myndigheten för press, radio och tv att meddela föreskrifter om verkställigheten av förordningen (25 §) och överklagandeförbud (26 §).

Mediestödet

Sedan februari 2019 finns ett nytt mediestöd till juridiska personer som ger ut allmänna nyhetsmedier. Mediestödet regleras i mediestödsförordningen (2018:2053). Förordningen är tidsbegränsad och gäller t.o.m. utgången av 2023. Stödformen har granskats och godkänts av kommissionen.

Enligt 1 § mediestödsförordningen lämnas mediestöd för lokal journalistik samt innovation och utveckling. Stödet lämnas i mån av tillgång på medel. Mediestöd får inte beviljas till allmänna nyhetsmedier som ges ut av staten, en kommun eller ett landsting eller av verksamhet som finansieras genom lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst (16 § mediestödsförordningen).

Av 2 § mediestödsförordningen framgår att syftet med mediestödet är att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet.

Med allmänt nyhetsmedium avses ett medium som har till sin primära uppgift att bedriva nyhetsbevakning och som också har ett redaktionellt

innehåll bestående av regelbunden och allsidig nyhetsförmedling som ger uttryck för ett brett utbud av ämnen och perspektiv samt granskning av för demokratin grundläggande skeenden (3 § mediestödsförordningen).

I 4 § mediestödsförordningen anges de allmänna förutsättningarna för mediestöd. Bland annat ska det allmänna nyhetsmediet ha ett redaktionellt innehåll som utgör minst 50 procent av hela innehållet, ha ett exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll bestående av nyhetsbevakning och granskning som utgör minst 20 procent av mediets hela innehåll och vara allmänt tillgängligt. Det allmänna nyhetsmediet ska även ha en egen titel med självständiga redaktionella resurser, ha en ansvarig utgivare, följa god medieetisk sed, främja tillgängliggörande av sitt redaktionella innehåll till personer med funktionsnedsättning, vara riktat till en svensk målgrupp, publiceras eller sändas minst 45 gånger per år (hög regelbundenhet) och ha minst 1 500 regelbundna användare (god användarförankring).

Det framgår vidare av mediestödsförordningen att stöd för lokal journalistik får lämnas till allmänna nyhetsmedier för insatser för journalistisk bevakning av områden med svag bevakning (10 §). Frågan om ett område har svag journalistisk bevakning ska bedömas utifrån i vilken omfattning området bevakas av allmänna nyhetsmedier samt utifrån områdets geografiska och befolkningsmässiga förutsättningar för journalistisk bevakning. Med ett område avses en kommun eller en del av en eller flera närliggande kommuner.

Enligt 11 § första stycket mediestödsförordningen ska storleken på stöd enligt 10 § fastställas utifrån omfattningen av det allmänna nyhetsmediets journalistiska verksamhet i området. Stöd får högst uppgå till 1 miljon kronor per område.

Stöd för lokal journalistik kan delas mellan två eller flera allmänna nyhetsmedier om en sådan fördelning bedöms bäst främja den journalistiska bevakningen av området (11 § andra stycket mediestödsförordningen).

Innovations- och utvecklingsstöd får enligt 13 § mediestödsförordningen lämnas till allmänna nyhetsmedier för insatser eller förstudier som avser

- utveckling av redaktionellt innehåll i digitala kanaler
- innovationer och utveckling när det gäller digital publicering och spridning av det allmänna nyhetsmediets innehåll
- utveckling av digitala affärsmodeller.

Det framgår vidare av 14 § mediestödsförordningen att innovations- och utvecklingsstöd lämnas i form av projektbidrag och får beviljas för en insats under högst tre år och för en förstudie under högst ett år. Stöd enligt 13 § får lämnas för insatser och förstudier som avser ett allmänt nyhetsmedium eller till samarbetsprojekt som omfattar flera sådana medier. Stöd får dock inte lämnas till en förstudie eller insats som har inlett innan en ansökan om stöd getts in.

Stöd enligt 13 § får lämnas för högst 40 procent av kostnaden för en insats eller förstudie (15 § mediestödsförordningen). För insatser med särskild betydelse för de nationella minoriteterna, för barn och unga eller för personer

med funktionsnedsättning får stöd enligt 13 § lämnas för högst 75 procent av kostnaden för insatsen eller förstudien. Insatser och förstudier som finansieras av innovations- och utvecklingsstöd får inte finansieras av annat statligt stöd.

Mediestödsnämnden prövar frågor om mediestöd. Ett beslut om mediestöd får förenas med villkor, och nämnden ska vid sin fördelning av stöd särskilt ta hänsyn till i vilken utsträckning planerade insatser eller förstudier kan förväntas bidra till att syftet med mediestödet enligt 2 § uppfylls (19 och 20 §§ mediestödsförordningen). Enligt 21 § mediestödsförordningen ska den som tagit emot mediestöd lämna in en redovisning till mediestödsnämnden om hur stödet använts och vilka kostnader det har täckt. Stödmottagaren ska samtidigt redovisa vilka resultat som har uppnåtts i förhållande till det ändamål som stödet beviljats för. Nämnden ska med utgångspunkt i den lämnade redovisningen kontrollera att mediestödet har använts i överensstämmelse med mediestödsförordningen (22 § mediestödsförordningen). Det framgår vidare av 23 § mediestödsförordningen att mediestödsnämnden får besluta att ett beviljat stöd tills vidare inte ska betalas ut, om det kan antas att stödet har beviljats på grund av felaktiga uppgifter eller att rätt till stödet av annan anledning saknas. I mediestödsförordningen finns även bestämmelser om återbetalning och återkrav av beviljat mediestöd (24 och 25 §§). Mediestödsnämndens beslut får inte överklagas, och Myndigheten för press, radio och tv får meddela föreskrifter bl.a. om verkställigheten av mediestödsförordningen (26 och 27 §§ mediestödsförordningen).

Mediestödsnämndens sammansättning

Som har redovisats tidigare prövar mediestödsnämnden ansökningar om presstöd, utvecklingsstöd och mediestöd samt beslutar om en sökande har rätt till stöd. Nämnden är ett särskilt beslutsorgan inom Myndigheten för press, radio och tv.

I presstödsförordningen, förordningen om utvecklingsstöd till tryckta allmänna nyhetstidningar och mediestödsförordningen saknas bestämmelser om mediestödsnämndens sammansättning. I förordningen (2010:1062) med instruktion för Myndigheten för press, radio och tv anges att mediestödsnämnden ska bestå av en ordförande, en vice ordförande och högst tolv andra ledamöter (22 b §). Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare. Det anges också att nämnden är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

För ledamöter som inte är ordförande eller vice ordförande finns inga kravspecifikationer eller nomineringsprinciper. I mediestödsnämnden ingår bl.a. medieforskare, publicister och företrädare för de politiska partierna i riksdagen. De sistnämndas deltagande baseras på en tradition enligt vilken regeringen har gett partierna möjlighet att nominera ledamöter.

Myndigheten för press, radio och tv

Enligt 1 § förordningen med instruktion för Myndigheten för press, radio och tv ska myndigheten verka för yttrandefriheten inom sitt verksamhetsområde och främja möjligheterna till mångfald och tillgänglighet inom press, radio och tv. Myndigheten ska även följa och analysera utvecklingen inom medieområdet och sprida kunskap om den till allmänheten.

Tidigare utredning och behandling i utskottet

I mars 2015 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera behovet av nya mediepolitiska insatser när presstödet i dess nuvarande form upphör (dir. 2015:26 och dir. 2016:14). Utredaren skulle enligt direktiven med utgångspunkt i den nämnda analysen lämna förslag till utformning av nya mediepolitiska verktyg.

Utredningen, som antog namnet Medieutredningen, överlämnade i oktober 2015 delbetänkandet *Medieborgarna & medierna: En digital värld av rättigheter, skyldigheter – möjligheter och ansvar* (SOU 2015:94) till ansvarigt statsråd. I delbetänkandet lämnades en analys av det svenska medielandskapet utifrån ett medborgarperspektiv.

Medieutredningen överlämnade i november 2016 slutbetänkandet *En gränsöverskridande mediepolitik – För upplysning, engagemang och ansvar* (SOU 2016:80) till ansvarigt statsråd. Utredningen lämnade i betänkandet förslag till bl.a. ett nytt mediestöd för allmänna nyhetsmedier som skulle ersätta det befintliga presstödet. Delar av förslagen i slutbetänkandet remissbehandlades.

Efter överlämnandet av Medieutredningens slutbetänkande ägde samtal rum mellan företrädare för Kulturdepartementet och riksdagspartier om Medieutredningens förslag och överväganden. Den 14 februari 2018 publicerades i *Dagens Nyheter* en debattartikel med rubriken *Presstödet höjs med fokus på lokala medier och innovation*. Av artikeln, som var undertecknad av dåvarande kultur- och demokratiministern och företrädare för sju av riksdagspartierna, framgick att en majoritet av riksdagspartierna hade enats om det framtida mediestödet.

Den 8 mars 2018 beslutade regeringen att överlämna propositionen *Journalistik i hela landet* (prop. 2017/18:154) till riksdagen. I propositionen föreslog regeringen bl.a. att det skulle införas två nya former av mediestöd. Den ena stödet ska enligt regeringen stärka lokal journalistik i områden som saknar eller har svag journalistisk bevakning medan det andra stödet är ett utvidgat innovations- och utvecklingsstöd.

Regeringen framhöll att det övergripande syftet med stöden är att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet (s. 14 f.). Enligt regeringen är de nya stödformerna en del av en utveckling mot ett mer teknikneutralt stödssystem

som på sikt borde omfatta även ett mer långsiktigt och hållbart produktions- eller driftsstöd.

Målet med en ny stödform för stärkt lokaljournalistik är enligt regeringen att täcka vita fläckar i nyhetsbevakningen och att främja möjligheterna för allmänheten att ta del av oberoende journalistik som präglas av allsidig nyhetsförmedling, kvalitet och fördjupning, oavsett var i Sverige man bor (s. 21). Regeringen ansåg vidare att det befintliga utvecklingsstödet skulle finnas kvar och utvidgas (s. 23). Här framhöll regeringen bl.a. en successiv övergång till fler kvalificerade innovations- och utvecklingsinsatser.

Regeringen framhöll att stöd enligt de nya eller utvidgade stödformerna – till skillnad från drifts- och distributionsstödet – skulle lämnas i mån av tillgängliga medel. När det gällde kretsen av stödberättigade delade regeringen Medieutredningens bedömning att kretsen borde avgränsas till juridiska personer som huvudmän för allmänna nyhetsmedier (s. 17). Enligt regeringen skulle stöd enligt de nya stödformerna kunna ges till allmänna nyhetsmedier oavsett innehålls- eller spridningsform. Vidare anförde regeringen att mediestöd inte borde ges till allmänna nyhetsmedier som ges ut av myndigheter, kommuner, landsting eller av verksamhet som finansieras genom lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Regeringen bedömde att bestämmelser om de nya stödformerna borde införas i en ny förordning.

I propositionen behandlade regeringen även det befintliga presstödet. Regeringen framhöll att detta stödsystem tillsammans med föreslagna nya stödformer är viktiga för allmänhetens tillgång till kvalitativ nyhetsjournalistik. Presstödsförordningens giltighetstid borde därför enligt regeringen förlängas.

Därutöver framhöll regeringen att de driftsstödsberättigade hög- och medelfrekventa dagstidningarna är av stor betydelse för mediemångfalden och lokal bevakning och granskning samt att de tillhandahåller nyhetsförmedling till många prenumeranter och läsare (s. 32). Enligt regeringen befann sig dessa aktörer i en ekonomiskt svår situation, och till följd av sjunkande upplagor riskerade flera tidningar i praktiken att få lägre stöd. Dessutom hade konkurrensen om annonsintäkter ökat, och det hade inte gjorts någon indexuppräknings av stödnivåerna för driftsstödet de senaste två åren. Regeringen bedömde att driftsstödet behövde höjas med 10 procent för hög- och medelfrekventa dagstidningar. Det högsta stöd som skulle kunna lämnas borde enligt regeringen fortsätta att vara 40 miljoner kronor.

Regeringen framhöll vidare att distributionsstödet alljämt är ett viktigt instrument för att sprida papperstidningar till prenumeranter i hela landet (s. 33). På grund av rådande marknadsförutsättningar behövdes dock enligt regeringen ett förstärkt distributionsstöd. I denna del framhöll regeringen att det inte hade gjorts någon indexuppräknings av stödnivåerna för distributionsstödet sedan 1997. Regeringen bedömde därför att distributionsstödet behövde höjas med 50 procent. Höjningen innebar enligt regeringen en beräknad kostnad om ca 23 miljoner kronor.

Vidare framhöll regeringen att de nya stödformerna, höjningarna av driftsstödet och distributionsstödet och förlängningen av presstödsförordningens giltighetstid behövde godkännas av kommissionen innan de kunde träda i kraft.

Regeringens proposition behandlades av konstitutionsutskottet under våren 2018 (bet. 2017/18:KU43). Utskottet behandlade även två följdmotioner som hade väckts med anledning av propositionen.

I en följdmotion yrkade motionärerna att alla tidningar som innefattas av legaldefinitionen dagstidning skulle omfattas av de nya presstödsreglerna. Motionärerna ansåg att en höjning av driftsstödet även borde omfatta lågfrekventa dagstidningar. Enligt motionärerna borde alla dagstidningar som ingår i presstödsförordningens definition av begreppet omfattas av förslaget om höjd stödnivå. Uppfyller en utgivare definitionen av en dagstidning, oavsett utgivningsfrekvens, borde tidningen i fråga omfattas av driftsstödsuppräknningen.

I den andra följdmotionen yrkade motionärerna att riksdagen skulle ställa sig bakom det som anfördes i motionen om dels nya former av presstöd (yrkande 1), dels om drifts- och distributionsstödet (yrkande 2). När det gällde föreslagna höjningar av stödnivåerna för drifts- och distributionsstödet ville motionärerna se en halvering av presstödet när det gällde driftsstödet. Enligt motionärerna borde driftsstödet sänkas och kanaliseras mot landsbygden, för att på så vis öka mediernas generella oberoende av staten. Samtidigt borde distributionsstödet kvarstå för att säkra tryckta medier i hela landet.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet inledningsvis att regeringens förslag om nya former av mediestöd och om ändringar i det befintliga stödsystemet hade föregåtts av samtal med företrädare för riksdagspartier och att en bred majoritet av riksdagspartierna stod bakom de förslag som regeringen presenterade i propositionen (s. 17). Utskottet välkomnade regeringens förslag och delade de överväganden och bedömningar som gjordes i propositionen.

Sammantaget föreslog utskottet att riksdagen skulle godkänna vad regeringen föreslog om nya former av mediestöd för att täcka geografiska områden som är journalistiskt svagt bevakade, om ett utvidgat innovations- och utvecklingsstöd och om höjningar av stödnivåer för drifts- och distributionsstöd och förlängning av presstödsförordningens giltighetstid samt avslå motionsyrkandena. I betänkandet finns två reservationer (SD) och ett särskilt yttrande (KD).

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2017/18:407).

Regeringen underrättade därefter kommissionen om de nya formerna av mediestöd och om ändringar i det befintliga stödsystemet. I ett svar från kommissionen daterat den 22 oktober 2018 godkände kommissionen ändringarna.

Utskottets ställningstagande

De nya formerna av mediestöd och de senaste ändringarna av presstödsystemet har relativt nyligen godkänts av riksdagen, och de nya bestämmelserna trädde i kraft i början av 2019. Det ingår också i uppdraget för Myndigheten för press, radio och tv att följa och analysera utvecklingen inom medieområdet. Mot bakgrund av det anförda är utskottet i nuläget inte berett att ta initiativ till en översyn av de befintliga mediestöden. Utskottet avstyrker motionsyrkandena i denna del.

I samband med behandlingen av regeringens förslag om godkännande av bl.a. ändringarna i presstödsystemet våren 2018 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att alla tidningar som innefattas av legaldefinitionen dagstidning skulle omfattas av de nya presstödsreglerna och om att avskaffa driftsstödet genom en successiv nedtrappning. Utskottet anser alltså att det inte finns skäl att ta sådana initiativ som motionärerna yrkar på. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Reservationer

1. Meddelarfrihet vid förundersökningar, punkt 2 (KD)

av Tuve Skånberg (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2456 av Tuve Skånberg m.fl. (KD).

Ställningstagande

Den grundlagsstadgade meddelarfriheten innebär en rätt för var och en att straffritt lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i medierna. I samband med ett antal uppmärksammade brottmål har det förekommit läckor från förundersökningar och vid polisingripanden. Enligt min mening är det inte rimligt att enskilda poliser för egen vinnings skull ska kunna lämna ut uppgifter som kan skada en pågående förundersökning och på så sätt försvåra polisens arbete. Rättssäkerheten hotas av detta missbruk av meddelarfriheten. Regeringen bör därför göra en översyn av meddelarskyddet vid förundersökningar och polisingripanden.

2. Motverka hybridkrigföring i form av propaganda, punkt 4 (M, KD)

av Karin Enström (M), Tuve Skånberg (KD), Erik Ottoson (M), Jörgen Berglund (M) och Fredrik Schulte (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2809 av Marta Obminska m.fl. (M).

Ställningstagande

Modern krigföring äger inte enbart rum på slagfältet, utan även t.ex. genom propagandakrigföring. Försvarsberedningsrapporten (Ds 2017:66) som överlämnades till försvarsministern i december 2017 avhandlar såväl påverkanskampanjer som informationskrigföring. Vi anser liksom majoriteten att dessa frågor måste tas på största allvar och prioriteras i regeringens arbete med totalförsvaret.

Vi får inte heller glömma bort de baltiska staterna. En inte oväsentlig del av rysk propaganda utgörs av tv-sändningar. Inom EU har ryska tv-sändningar riktade till rysktalande delar av befolkningen i de baltiska länderna aktualiserat frågan om hur direktivet om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) fungerar. Det förekommer vidare att ryska tv-företag etablerar sig i något EU-land för att bedriva verksamhet som riktar sig enbart till den ryskspråkiga publiken i de baltiska länderna. Ett exempel utgörs av satellitprogramtjänsten Rossija RTR som kan tas emot i de baltiska länderna genom en satellitupplänk vid Kaknästornet. Programtjänsten står därmed under svensk jurisdiktion.

Enligt YGL råder etableringsfrihet för tv-sändningar i tråd. Det finns dock ett utrymme för att i vanlig lag meddela bestämmelser om ingripanden mot fortsatt sändning av ett utbud som inriktas på våldsframställningar eller pornografiska bilder. Sådana bestämmelser finns i radio- och tv-lagen. Det finns således ett utrymme för att reglera innehållet i kabel- och satellitsändningar när det gäller t.ex. våldsframställningar, men inte för att vidta åtgärder mot propagandasändningar som ett led i hybridkrigföring mot Sverige eller något annat land.

Det finns mycket goda skäl att vara återhållsam när det gäller att reglera innehållet i tv-sändningar och att ge myndigheter möjlighet att ingripa mot sändningar till följd av innehållet i dessa. En fri debatt och fri åsiktsbildning är grundläggande inslag i vår demokrati. Samtidigt kan det vara klokt att överväga om det är rimligt att våra liberala regler kan utnyttjas av främmande makt till att bedriva propaganda genom tv-sändningar. Enligt vår mening bör därför en utredning se över om det i YGL bör skapas en möjlighet att genom vanlig lag införa bestämmelser om ingripande mot fortsatt sändning av ett utbud som utgörs av propaganda som huvudsakligen riktar sig till medie-konsumenter i något annat medlemsland inom EU och som utgör ett led i hybridkrigföring.

3. Public service-företagens verksamhet på internet, punkt 6 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 8 och

bifaller delvis motion

2018/19:868 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

I dag granskas inte public service-bolagens webbinnehåll av granskningsnämnden, och sändningstillståndet omfattar inte webbverksamheterna. Vi anser att detta är problematiskt. Programbolagens webbsidor innehåller mycket som vanliga tv-sändningar inte innehåller, t.ex. textavsnitt intill programinslag. Det bör givetvis vara möjligt att granska all verksamhet som public service-bolagen bedriver och om denna uppfyller kraven på saklighet och opartiskhet.

Vi anser därför att regeringen snarast bör ta fram ett förslag på hur programbolagens webbtjänster ska kunna inkluderas i sändningstillståndet.

4. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 7 (M, KD)

av Karin Enström (M), Tuve Skånberg (KD), Erik Ottoson (M), Jörgen Berglund (M) och Fredrik Schulte (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14 och

2018/19:2904 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 13,

bifaller delvis motionerna

2018/19:401 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2018/19:871 av Edward Riedl (M) och

2018/19:1824 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M) samt

avslår motionerna

2018/19:74 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD) och

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Granskningsnämndens verksamhet måste alltid präglas av offentlighet och tydlighet. Det innebär bl.a. att högre krav bör ställas på att de beslut som granskningsnämnden fattar alltid ska vara motiverade. Vi menar att det inte

sällan brister i dag vad gäller avslagsbesluten. Det finns starka skäl för att granskningsnämnden får ett tydligare utredningsansvar än den har i dag. Det skulle skapa bättre förutsättningar för beslut som vilar på korrekta fakta och relevanta omständigheter jämfört med ett system som bygger på att den anmälande partens uppgifter sätter ramen för granskningsnämndens prövning. Kravet på att ett fällande beslut ska offentliggöras bör förtydligas så att offentliggörandet alltid blir lika tydligt som den klandrande rapporteringen. Därutöver bör granskningsnämnden få fler sanktionsmöjligheter. Mot denna bakgrund bör granskningsnämndens uppdrag utvecklas i syfte att säkerställa att public service lever upp till kraven på saklighet och opartiskhet.

5. Granskningsnämnden för radio och tv, punkt 7 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5 och avslår motionerna

2018/19:74 av Robert Stenkvist och David Lång (båda SD),

2018/19:401 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2018/19:871 av Edward Riedl (M),

2018/19:1824 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 14 och

2018/19:2904 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 13.

Ställningstagande

Det råder en diskrepans mellan vad allmänheten uppfattar är granskningsnämndens uppgift att granska exempelvis sakligheten i program som har sänts och granskningsnämndens tolkning av sitt uppdrag. Granskningsnämnden menar att det inte är dess uppgift att på egen hand dubbelkontrollera fakta. Samtidigt använder programföretagen ofta granskningsnämndens arbete som ett argument för att de lever upp till sitt uppdrag om saklighet. Vi anser att det är av yttersta vikt att public service-bolagens rapportering är saklig och korrekt, och att uppgifter kontrolleras i de fall som anmäls till granskningsnämnden. Det kan naturligtvis bli fel i exempelvis nyhetsförmedling, men i de fall det råder oklarheter om korrekt information förmedlats så ska detta givetvis följas upp. Upprepade misstag som inte korrigeras skadar förtroendet för public service.

Vi föreslår att det åtminstone när det gäller public service-bolagens nyhets- och faktaförmedling, ska finnas ett samhällsorgan som genomgående kontrollerar sakligheten och att informationen är korrekt i de fall en anmälan gjorts. Detta skulle kunna göras genom att granskningsnämnden, eller ett för detta ändamål särskilt inrättat samhällsorgan, sätter samman ett vetenskapsråd som får till uppgift att kontrollera sakligheten i anmälda program eller reportage. Utredningen skulle därefter kunna publiceras offentligt och skickas till anmälaren.

6. Pressetik och gemmälesrätt, punkt 8 (M)

av Karin Enström (M), Erik Ottoson (M), Jörgen Berglund (M) och Fredrik Schulte (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 13,

bifaller delvis motion

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3,

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2018/19:1643 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Den granskning som görs av medierna generellt och av public service i synnerhet måste enligt vår mening bli tydligare samt mer tillgänglig och professionell. Mediebranschen har väckt ett förslag om ett frivilligt och självreglerande system. Med en allmänhetens medieombudsman och en medieetisk nämnd föreslås enskilda kunna anmäla publiceringar som de anser utsatt dem för publicitetsskada, t.ex. genom att de inte fått bemöta anklagelser eller påståenden eller utsatts för intrång i sitt privatliv. Det är angeläget att ett nytt medieetiskt system kommer på plats så snart som möjligt och att det också omfattar public service-företagen. Det bör vara upp till branschens parter att komma överens om hur ett sådant system ska utformas.

7. Pressetik och genmälesrätt, punkt 8 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6 och

2018/19:1643 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 1,

bifaller delvis motion

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 och

avslår motionerna

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Det är många som har gjort en anmälan mot medier som upplever att medierna inte ger dem upprättelse eller anstränger sig tillräckligt för att rätta sina misstag. Många upplever det också som att medierna försöker gömma undan sina rättelser i stället för att tydligt försöka rätta till det som blivit fel.

Vi är övertygade om att förtroendet för medierna kan stärkas genom att mediekonsumenterna kan känna sig trygga med att i de fall de blivit fel-informerade kommer de att uppmärksammas på detta. Det är mänskligt att fela, men den som är beredd att erkänna sina misstag och söka rätta till dem har hedern i behåll. Vi föreslår därför en översyn av hur public service tydligare ska kunna exponera rättelser och hur ett villkor om detta skulle kunna införas i sändningstillstånden för public service. En modell när det gäller sändningar i public service skulle kunna vara att sändningstid avsätts för ett program med rättelser. Programmet skulle kunna innehålla en förklaring från den ansvariga redaktören till vad som gått fel tillsammans med rättelsen och en eventuell diskussion i ämnet. På så vis skulle förtroendet för public service kunna stärkas. Ett sådant program kan också vara en möjlighet för public service att mera utförligt rapportera om ett program eller reportage som fått många anmälningar, men där det visat sig att allmänheten inte har fog för sin uppfattning.

Enligt vår mening är det av yttersta vikt att medierapporteringen är mång-fasetterad, nyanserad och saklig. I det nya medielandskapet upplever vi att det finns en växande polarisering där vissa grupper enbart konsumerar alternativa medier och förkastar traditionella medier, samtidigt som andra konsumenter fördömer alternativa medier och enbart konsumerar traditionella medier. För

att förebygga en snäv medierapportering är det viktigt med en bredd av mediala aktörer som kan granska och sporra varandra till en god saklig journalistik.

8. Evenemangslista, punkt 9 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:645 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi vill understryka att det är angeläget att en evenemangslista upprättas snarast. En sådan lista bör innehålla de stora sportevenemangen och de klassiska paradgrenarna som t.ex. de olympiska sommar- och vinterspelen. Efter det att kommersiella bolag förvärvade rättigheterna till bl.a. vinter-OS i Sotji 2014 kunde 15 procent färre tv-tittare ta del av sändningarna från OS än tidigare år. Sändningarna bör kunna tas emot av minst 95 procent av befolkningen i Sverige.

9. Översyn av mediestödet och driftsstödet, punkt 10 (C)

av Linda Ylivainio (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2433 av Anders Åkesson m.fl. (C) och
2018/19:2446 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 18.

Ställningstagande

Det nya mediestödet är tänkt att säkra tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet. Den flerpartiöverenskommelse om ett nytt mediestöd som riksdagen godkände under våren 2018

behöver följas upp för att se huruvida stödet fungerar enligt intentionerna eller om justeringar kan behövas. I en sådan uppföljning bör även frågan om stödet till de lågfrekventa dagstidningarna belysas. Dessa tidningar omfattas inte av den senaste höjningen av driftsstödet. Villkoren för stöd till lågfrekventa dagstidningar och till hög- och medelfrekventa dagstidningar bör vara likvärdiga. Det innebär att om en utgivare uppfyller definitionen av en dagstidning, oavsett utgivningsfrekvens, bör tidningen i fråga omfattas av samma driftsstödsuppräknings. Sammantaget bör en översyn göras av det nya mediestödet och delar av presstödssystemet.

10. Översyn av presstödet, punkt 11 (M)

av Karin Enström (M), Erik Ottoson (M), Jörgen Berglund (M) och Fredrik Schulte (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

I juni 2018 godkände riksdagen regeringens förslag om ett nytt mediestöd. Detta förslag hade föregåtts av samtal med företrädare för riksdagspartierna, och en bred majoritet av riksdagspartierna stod bakom regeringens förslag. I ett nästa steg anser vi att det befintliga presstödssystemet bör utvecklas och förbättras. Sammantaget bör en översyn göras av presstödssystemet.

11. Driftsstödet, punkt 12 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Mikael Strandman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1643 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Medier bör i den utsträckning det är möjligt kunna stå fria från statligt stöd och på så vis uppnå en högre grad av oberoende. Det är problematiskt när de som är satta att granska makten är beroende av stöd från staten. Samtidigt är distributionen av tryckta medier och nyhetsverksamhet på landsbygden inte alltid kommersiellt gångbar.

Vi anser att driftsstödet bör avskaffas genom en successiv nedtrappning under en period om fem år. Samtidigt bör distributionsstödet kvarstå för att säkra tryckta medier i hela landet.

Regeringen bör bereda en ändring av driftsstödet i enlighet med vårt förslag och återkomma till riksdagen för godkännande av ett sådant förslag.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:74 av Robert Stenkvisst och David Lång (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utse Granskningsnämnden för radio och tv genom en parlamentarisk grupp samt skärpa påföljderna för brott mot sändningstillståndet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:401 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra granskningen av public service och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:536 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett nytt medieetiskt system och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten för personer med kriminell bakgrund att åsiktsregistrera och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättelser i samband med felaktigheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:645 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en evenemangslista innehållande stora sportevenemang och klassiska svenska paradgrenar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att listade stora sportevenemang och klassiska svenska paradgrenar ska vara allmänt tillgängliga genom fri television och tillhandahållas utan kostnad och kunna tas emot av minst 95 procent av befolkningen i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:868 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all public services verksamhet ska vara möjlig att granska och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:871 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stärkt position för granskningsnämnden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1587 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att reglera att opinionsundersökningar publiceras i nära anslutning till val och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1642 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organ för saktlighetsprövningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service tydligare ska exponera rättelser och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service-bolagens webbinnehåll ska inkluderas i sändningstillstånden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1643 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten inte ska värdera nyhetsmedier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mediestödet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1768 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att tillsätta en haverikommission/utredning med uppgift att begränsa spridningen av porr och stoppa spridningen till barn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1774 av Elin Gustafsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över på vilket sätt vi kan säkerställa att barns uppväxt blir fri från porr och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1824 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bättre granskning för public service och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1994 av Åsa Eriksson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen och andra möjliga insatser för att skydda barn från porr även på internet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2026 av Magnus Manhammar och Aylin Fazelian (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag för att stärka skyddet för hotade journalister och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2037 av Christer Nylander m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skyddet för medier och journalister och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2433 av Anders Åkesson m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att alla dagstidningar som innefattas av legaldefinitionen ”dagstidning” ska likabehandlas och omfattas av de nya presstödsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2446 av Per Lodenius m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att följa upp hur väl mediestödet fungerar för att säkra tillgången till allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2456 av Tuve Skånberg m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av meddelarskyddet vid förundersökningar och vid ingripanden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2809 av Marta Obminska m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om det i yttrandefrihetsgrundlagen bör tillskapas en möjlighet att genom vanlig lag införa bestämmelser om ingripande mot fortsatt sändning av ett utbud som utgörs av sådan propaganda som huvudsakligen riktar sig till mediekonsumenter i något annat medlemsland i Europeiska unionen och som utgör ett led i eller en förberedelse för hybridkrigföring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2811 av Marta Obminska m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2857 av Helena Vilhelmsson (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införande av en åldersverifiering på nätet för att besöka vissa pornografiska sajter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2862 av Lotta Finstorp m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förbättra presstödet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service-bolagen ska ingå i ett system för medieetisk granskning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa saktighet och opartiskhet i public service genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2904 av Roland Utbult m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över Granskningsnämndens uppdrag för att säkerställa krav på saktighet och tillkännager detta för regeringen.